

**ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ
ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ**

**ПЪРВА ЧЕРНОВА НА СТАНДАРТА
ВАРИАНТ 1.0 - ДЕКЕМВРИ 2014 г.**

**ДОКУМЕНТЪТ Е ПРЕДСТАВЕН ЗА ОБЩЕСТВЕНИ КОНСУЛТАЦИИ
В ПЕРИОДА 2.12.2014 г. – 31.01.2015 г.**

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Съдържание

ВЪВЕДЕНИЕ.....	3
УСЛОВИЯ И РЕД ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ КОНСУЛТАЦИИ	5
РЕЧНИК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ТЕРМИНИ И СЪКРАЩЕНИЯ	8
ОСНОВНА ЧАСТ НА ДОКУМЕНТАЦИЯТА.....	14
ПРИНЦИП 1 НА FSC: ПРИЛГАГАНЕ НА ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО	14
ПРИНЦИП 2 НА FSC: ПРАВА НА РАБОТНИЦИТЕ И УСЛОВИЯ НА ТРУД.....	21
ПРИНЦИП 3 НА FSC: ПРАВА НА КОРЕННОТО НАСЕЛЕНИЕ	27
ПРИНЦИП 4 НА FSC: ОБЩЕСТВЕНИ ОТНОШЕНИЯ.....	27
ПРИНЦИП 5 НА FSC: ПОЛЗИ ОТ ГОРАТА	36
ПРИНЦИП 6 НА FSC: ЕКОЛОГИЧНИ СТОЙНОСТИ И ВЪЗДЕЙСТВИЯ	46
ПРИНЦИП 7 НА FSC: ГОРСКОСТОПАНСКО ПЛАНИРАНЕ	60
ПРИНЦИП 8 НА FSC: МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА.....	71
ПРИНЦИП 9 НА FSC: ГОРИ С ВИСОКА КОНСЕРВАЦИОННА СТОЙНОСТ	75
ПРИНЦИП 10 НА FSC: ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ГОРСКОСТОПАНСКИТЕ ДЕЙНОСТИ	83
ПРИЛОЖЕНИЕ 1: ФОРМУЛЯР ЗА КОМЕНТАРИ	106

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

ВЪВЕДЕНИЕ

Националният FSC® стандарт за отговорно управление на горите в България се разработва съгласно Процедурата за изготвяне на национални стандарти (FSC-STD-60-006 V1-2) на Съвета по стопанисване на горите (Forest Stewardship Council®).

FSC (Forest Stewardship Council) е международна неправителствена организация, чиято основна цел е да създава и прилага инструменти за по-щадящо отношение към горите на Земята.

FSC е етикет, сертификат и набор от строги принципи и критерии за отговорно управление на горите.

Горските стопанства и компаниите, сертифицирани според изискванията на FSC демонстрират отговорно отношение както към околната среда, така и към социалните и културни нужди на хората, работещи и живеещи в горите. Ето защо FSC е един от най-уважаваните и разпознаваеми знаци сред отговорните потребители на продукти от горите, вкл. най-големите природозащитни и социални организации. Все повече компании и стопанства в цял свят предпочитат да бъдат сертифицирани според принципите и критериите на FSC, за да станат част от отговорния бизнес и пазар.

В целия свят вече има около 185 милиона хектара сертифицирани гори и над 28 000 сертифицирани компании по веригата за търговия с дървен материал и производство на продукти от дървесина.

Към момента в България са сертифицирани почти 20% от горите и 100 компании за преработка и търговия с дървесина. Очаква се сертифицираните гори в България през 2015 г. да нараснат до 40% от общата площ на горите.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

FSC има система за контрол на горите и компаниите, които са получили FSC сертификат. Ако една гора, търговец на дървесина или производител са сертифицирани, те биват ежегодно одитирани от независими международни сертифициращи и одитиращи компании за спазване на принципите на FSC.

Поради местната специфика и с цел да се повиши качеството на сертифицирането и одитирането на горите в България е необходимо международните общи индикатори на FSC да се адаптират за България, чрез изготвянето на национален FSC стандарт.

Изготвянето на национален FSC стандарт за България е иницирано и се подпомага от WWF Дунавско-Карпатска Програма България. Процесът се осъществява от работна група, която е регистрирана официално в отдел „Политика и стандарти“ на FSC през август 2014 г. Съгласно процедурата на FSC работната група е съставена от равен брой експерти от трите основни и задължителни сектора, които имат отношение към управлението на горите – социален, природозащитен и икономически. В работната група участват представители на Изпълнителната агенция по горите, Дирекция Търговски дружества и държавно участие към Министерството на земеделието и храните, Браншова камара на дървообработваща и мебелна промишленост, Изпълнителна Агенция „Главна инспекция по труда“, Съюз на лесовъдите в България, Българска Асоциация за алтернативен туризъм (БААТ), СНЦ „Зелени Балкани“, Асоциация на парковете в България и Българското дружество за защита на птиците.

Съгласно процедурата, изготвената първа чернова на стандарта следва да се предложи за публична консултация със заинтересованите страни.

Коментарите на заинтересованите страни ще бъдат разгледани и ще бъде изготвен доклад от обществените консултации. Докладът ще бъде взет предвид при изготвянето на втората чернова на стандарта, която ще бъде тествана на терен. След теренните тестове и резултатите от тях, втората чернова на стандарта отново ще бъде

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

представена за обществени консултации. Предвидено е последната чернова на стандарта да бъде разработена до април 2016 г.

След одобрение на националния стандарт от FSC, този документ ще замени всички останали действащи общи адаптирани стандарти на сертифициращите органи, които работят на територията на България.

УСЛОВИЯ И РЕД ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ КОНСУЛТАЦИИ

Съгласно процедурата на FSC, обществените консултации по първата и втората чернова на стандарта се провеждат в срок от минимум 60 дни.

Публичните консултации по първата чернова на националния стандарт за България ще се проведат в периода 2.12.2014 г. – 31.01.2015 г.

В горепосочения срок, всички заинтересовани страни могат да изпращат своите писмени коментари на вниманието на работната група на следната електронна поща: standart@wwfdcp.bg или на адрес: София 1000, ул. Иван Вазов 38, ет. 2, ап. 3-4, офис на WWF България.

За улеснение на заинтересовани страни е изготвен формуляр за коментари, приложен към настоящата документация.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Коментарите на заинтересованите страни трябва да бъдат придружени от име и контакти. Анонимни коментари няма да бъдат разглеждани. Конфиденциалността на имената и контактите ще бъде запазена при поискване.

Всички коментари ще бъдат разгледани от групата за разработване на стандарта. Тези коментари, които са подобни и тези които се повтарят ще бъдат взети предвид с по-голяма тежест. Конструктивните и добре аргументирани коментари ще бъдат интегрирани в стандарта.

Принципите и критериите на FSC не могат да бъдат променяни на национално ниво. Те важат в еднаква степен за всички държави и региони.

Единствено **индикаторите и верификаторите на стандарта могат да бъдат адаптирани** в националните и регионалните стандарти. Работната група по националния стандарт за България е работила единствено по индикаторите и верификаторите и съответно коментари от заинтересованите страни могат да бъдат правени единствено за тези компоненти от стандарта.

Съгласно процедурата на FSC работната група е базирала работата си върху индикаторите от списъка с Международни общи индикатори на FSC (FSC-STD-01-004 V1-0). **Международните общи индикатори могат да бъдат променяни в националните стандарти единствено при солидна обосновка**, която не е в противоречие с принципите и критериите на FSC, които са основополагащи и винаги служат за отправна точка.

Всеки коментар и предложение за промяна в индикаторите от този стандарт следва да бъдат обосновани и да не противоречат на основополагащите принципи и критерии.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Верификаторите в националните стандарти служат като указания в помощ на сертифициращите органи и одиторите, които извършват ежегодни проверки за спазване на принципите и критериите на FSC®. Примерни верификатори задължително присъстват в стандарта, но не е задължително одиторите да ползват само тези верификатори.

Една от основните задачи пред работните групи и заинтересованите страни, ангажирани по изготвянето на национални стандарти, е да създадат списъци с работещи и адекватни верификатори, които да подпомогнат както работата на одиторите, така и работата на стопанствата, които се подготвят за сертификация и подлежат на ежегодни проверки. В настоящата версия на националния стандарт някои от индикаторите имат сравнително подробно разработени верификатори, а други предстои бъдат разработени, вкл. с подкрепата на заинтересованите страни и чрез коментарите, които ще бъдат получени по време на обществените консултации.

Настоящата чернова на стандарта разглежда съвкупно горите на големи площи и т.нар. SLIMF гори. SLIMF (small or low intensity managed forest) е съкращение от английски за гори на малки площи или гори с нисък интензитет на стопанисване/ползване. Втората чернова на стандарта ще разгледа по-подробно различията в изискванията за гори на големи площи и SLIMF гори. Работната група очаква обосновани коментари от собствениците на гори с малка площ – основно частни собственици и общини - с цел да прецизира онези индикатори, които според заинтересованите страни не могат да бъдат прилагани по един и същи начин за едроплощните гори и SLIMF горите.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

РЕЧНИК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ТЕРМИНИ И СЪКРАЩЕНИЯ

Агенти за биологичен контрол /биологични агенти/

Живи организми, използвани за унищожаване или регулиране на популацията на други живи организми.

Биологично разнообразие

Многообразието между живите организми от всички източници, включително сухоземни, морски и други водни екосистеми, както и екологичните комплекси, към които принадлежат. Това включва разнообразие в рамките на отделния вид, между видовете и в екосистемите. (виж Конвенция за биологичното разнообразие, 1992 год.)

Верификатори

Потенциален източник на информация или доказателство, което позволява одитора да оцени съответствието с даден индикатор.

Вредител

Организми, които са вредни или считани за такива и в ущърб на стопанските цели. Някои вредители, особено интродуцирани екзоти могат също да доведат до сериозни екологични заплахи, и за които може да се препоръча потискане. Те включват животински вредители, плевелни растения, патогенни гъби и други микроорганизми.

Горскостопанска единица (ГСЕ)

Ясно определена горска територия с картирани граници, управлявана от едно управленско тяло съгласно ясно определени цели, които са посочени в отделен, многогодишен план за управление. Управленска структура, отговорна за стопанисването на горите.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Гори с висока консервационна стойност (ГВКС)

Горите с висока консервационна стойност са тези гори, които притежават едно или повече от следните свойства:

- а) горски територии, в които са съсредоточени глобално, регионално или национално значими :
 - стойности за биоразнообразието (напр. ендемизъм, застрашени видове, рефугии) и/или
 - гори на ландшафтно ниво, които се съдържат в, или съдържат горското стопанство, в което жизнеспособни популации на повечето или всички естествено срещащи се видове съществуват в естествените си нива на разпространение и плътност.
- б) горски територии, които са в, или включват редки, потенциално застрашени или заплашени от изчезване екосистеми.
- в) горски територии, които изпълняват важни природни функции в критични ситуации (напр. водозадържащи и водоохранни функции, контрол на ерозията).
- г) горски територии, фундаментални за задоволяване на основните потребности на местните общности (поминък, здраве) и/или критични за традиционната културна идентичност на местните общности (територии с културно, екологично, икономическо или религиозно значение, определено съвместно с местните общности).

Екосистема

Общност от растения и животни и обкръжаващата ги физическа среда, които функционират заедно като взаимосвързана единица.

Естествени гори

Горски площи, където са налице много от основните характеристики и ключови елементи на местни екосистеми, като комплексност, структура и разнообразие, както е определено според одобрените от FSC национални и регионални стандарти за горско стопанисване.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Заинтересована страна

Всеки един индивид или група, чиито интереси са повлияни от начина по който се стопанисва гората.

Индикатор

Количествена или качествена променлива, която може да бъде измерена или описана и която предоставя начин за отсъждане на това дали горскостопанската единица спазва изискванията на Критерия на FSC. Индикаторите и съответните им прагове определят изискванията за отговорно стопанисване на горите на ниво горскостопанска единица и представляват основа за горската оценка.

Коренно население

Съществуващите наследници на народите, които са населявали изцяло или отчасти настоящата територия на страна по времето, когато лица с различна култура или етнически произход са пристигнали там от други части на света, подчинили са ги и чрез завладяване, заселване или по друг начин са ги свели до подчинено или колониално статукво; които днес живеят в по-голямо съответствие с техните особени социални, икономически и културни обичаи и традиции, отколкото с институциите на страната, от която в момента представляват част, при държавна структура, която включва основно националните, социалните и културните характеристики на други сегменти от населението с доминиращ характер.

Критерий

Средство за преценка дали някой Принцип е изпълнен или не.

Ландшафт

Географска мозайка, съставена от взаимодействащи помежду си екосистеми, възникнала като резултат на действия и взаимодействия между геологични, топографски, почвени, климатични, биотични и антропогенни фактори.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Неместен /чужд/ вид

Въведен отвън вид, който не произхожда от и не е ендемичен за дадения район.

Недървесни горски продукти

Всички горски продукти с изключение на дървения материал, включително други материали, получени от дървета, като напр. смоли и листа, а така също и други растителни и животински продукти.

Обичайни права

Права, произтичащи от обичайни или привични действия с дълготраен характер, които се повтарят постоянно и с тази повторяемост и непрекъсваемост на приемането им са придобили силата на закон в рамките на географската или социологическата единица.

Природни цикли

"Естествени цикли": кръговрати на хранителните и минерални вещества като резултат от взаимодействието между почва, вода, растения и животни в гората, които оказват въздействие върху екологичната продуктивност на даден обект.

Проследяване на продукцията /Chain of custody, CoC/

Каналите, по които се разпространяват продуктите от мястото на произхода им в гората до крайния им потребител.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Пестицид

Всяко вещество или препарат приготвен или ползван за защита на растения или дървесина или други растителни продукти от вредители; за контролиране на вредителите; или за да направи вредителите безвредни. (Това определение включва инсектициди, родентициди, акарициди, ларвициди, фунгициди и хербициди).

Плантация

Горски територии, при които липсват повечето от основните характеристики и ключови елементи на местните екосистеми, както е определено според националните и регионалните стандарти на FSC за горско стопанисване, и които са резултат от човешка дейност, свързана със залесяване, засяване или интензивна горска обработка

Принцип

Основно правило или елемент, отнасящ се в случая на FSC до горското стопанисване.

Процедура

Специфичен начин за извършване на дейност или процес. Процедурите могат да бъдат документирани или да не бъдат.

Права на ползване

Права за ползване на горските ресурси, които могат да се дефинират според местните обичаи, взаимни споразумения или да се посочат от други общности, имащи право на достъп. Тези права могат да ограничат използването на определени ресурси до дадено ниво на потребление или дадени техники на добив.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Сертификат

Документ, който се издава съгласно правилата на сертификационната система и показва, че така идентифицирания продукт, процес или услуга е в съответствие с изискванията на определен стандарт или друг нормативен документ.

Сертифициран по FSC продукт

Материал сертифициран по FSC, който може да носи FSC етикет и да бъде промотиран с търговските марки на FSC.

Химикали

Съвкупността от торове, инсектициди, фунгициди и хормони, използвани в горското стопанство.

FSC Група продукти /FSC Product group/

Продукт или група продукти определени от организацията, които споделят основни характеристики по отношение на суровините и продукцията и поради това могат да бъдат обединени за целите на CoC системата за контрол на FSC, пресмятането на процентите и етиктирането според категориите материал на FSC: FSC Pure, FSC Mixed, FSC Recycled или FSC Controlled Wood.

FSC Стандарт

Нормативен документ, който определя изискванията, които трябва да спазва горскостопанското предприятие за да бъде сертифицирано.

SLIMF (Small or low intensity managed forest)

SLIMF е съкращение от английски за гори на малки площи или гори с нисък интензитет на стопанисване/ползване.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

ОСНОВНА ЧАСТ НА ДОКУМЕНТАЦИЯТА

ПРИНЦИП 1 НА FSC: ПРИЛГАГАНЕ НА ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО

ПРИНЦИП 1: ПРИЛГАГАНЕ НА ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО

Спазва се приложимото национално законодателство, както и международните договори, конвенции и споразумения, които страната е подписала.

Критерии 1.1: Организацията обект на сертификация има ясен юридически статут, документирана и неоспорима регистрация, както и писмена оторизация от компетентен орган за изпълнение на специфични дейности.

Индикатор 1.1.1: Налице е легитимна регистрация за юридическите лица обект на сертификация.	Верификатори: (указания в помощ на одитора и къде да се търсят доказателства) - документална проверка на БУЛСТАТ регистрация; - справка за актуално състояние в търговския регистър; - данъчна регистрация.
Индикатор 1.1.2 Налице са доказателства за правата на собственост и ползване в ГСЕ, които са издадени от компетентен орган като е спазена съответната законова процедура.	- документи доказващи правото на собственост; - документи доказващи правото на дългосрочно управление/ползване

Критерии 1.2: Ясно е дефиниран законовия статут на ГСЕ в т.ч. правата на собственост и ползване, а границите на имотите са ясно определени.

Индикатор 1.2.1: Налице са законни документи, доказващи правото на управление и ползване на ресурси	Верификатори: - документална проверка (може да обхване нотариални актове и/или скици,
--	--

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

попадащи в обхвата на сертификацията.	договори и/ или заповеди за ползване; законови разпоредби в случай, че са приложими)
Индикатор 1.2.2: Границите на имотите попадащи в обхвата на сертификацията са маркирани на терен и обозначени на съответните карти.	Верификатори: - документална проверка (справки от кадастъра, КВС, документи с описание на границите; хартиени и електронни карти); - теренна проверка (маркирани ли са границите на терен, налице ли е съответствие с документалната информация).

Критерии 1.3: Организацията притежава произтичащи от закона права за осъществяване на дейност на територията на ГСЕ, които съответстват на юридическия й статут, както и този на ГСЕ. При стопанисването се спазват всички национални закони, местната нормативна уредба, както и всички административни разпоредби. Регламентиран е добивът на продукти и/ или предоставянето на екосистемни услуги от ГСЕ. Всички законово определени данъци, такси и други задължения са платени.

Индикатор 1.3.1: Всички дейности, в т.ч. добивът на продукти и/или предоставянето на екосистемни услуги се осъществяват съгласно националното законодателство, както и в съответствие с правата на собственост и ползване.	Верификатори: Оценка на познаването и прилагането на приложимото законодателство (Приложение 1) на база - документална проверка; - наличие и достъпност на всички служители до актуална база данни със специализираната горска, екологична и трудова нормативна уредба е налице; - интервюта със служителите; - установени нарушения от компетентни органи - консултации с отговорни институции и други заинтересовани страни.
Индикатор 1.3.2: Налице са доказателства за навременно изплатени финансови задължения свързани със стопанисването на горите.	Верификатори: - документална проверка, вкл. разписки, счетоводни сметки и др.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатор 1.3.3: Всички дейности включени в Плана за управление/планиращи документи не противоречат на релевантното законодателство (Приложение 1).	Верификатори: - документална проверка в т.ч. проверка за минали и текущи съдебни процедури за неспазване на законодателството; наложени административни актове и др. - интервюта със служителите; - консултации с отговорни институции и други заинтересовани страни; - писмени протоколи за констатирани противоречия.
Критерии 1.4: Организацията, самостоятелно или съвместно с компетентни институции, разработва и прилага систематични мерки за защита на ГСЕ от нелегален добив, заселване и други нерегламентирани дейности.	
Индикатор 1.4.1: Съществува ясна система за превенция и контрол на незаконния дърводобив, браконьерството, събирането на НДГП, заселването и други нерегламентирани дейности. Системата включва, без да се ограничава от, следното: - технически средства и човешки ресурс за осъществяване на охрана и контрол на терен; - определена е степента на риск за отделните територии/части от ГСЕ като обхвата и интензивността на дейностите по охрана и контрол са съобразени със степента на риска; - контрол на движението по горските пътища.	Верификатори: - документална проверка в т.ч. на документи удостоверяващи извършването на периодичен и/или внезапен контрол; - интервю със служителите и заинтересованите страни; - проверка на човешкия ресурс и техническите средства ангажирани в контрола.
Индикатор 1.4.2: В случай, че Организацията е законово ограничена по отношение осъществяването на дейности по охрана и контрол на нерегламентираните дейности, се прилага система за ангажиране и съвместна работа с компетентните институции.	Верификатори: - документална проверка; - интервю със служителите и представители на компетентните органи (ИАГ и нейните структури); - договори за осъществяване на охрана и контрол.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатор 1.4.3: Предприети са необходимите законови мерки в случай на констатирани нерегламентирани дейности.	Верификатори: - документална и теренна проверка; - доказателства за сигнализиране на отговорните контролни органи.
Критерии 1.5: Организацията съблюдава спазването на приложимото национално законодателство, местната нормативна уредба, ратифицираните от страната международни Конвенции, както и задължителните Кодекси за добри практики, свързани транспорта и търговията с продукти от горите в рамките на или произхождащи от ГСЕ, и/ или до мястото на първа продажба.	
Индикатор 1.5.1: Не съществуват доказателства за нарушаване на националното законодателство, местната нормативна уредба и ратифицираните международни конвенции свързани с търговията и транспорта на горски продукти до мястото на физическа промяна на собствеността.	Верификатори: - документална и теренна проверка.
Индикатор 1.5.2: Въведена е система, позволяваща всички горски продукти (дървесни и недървесни), добити на територията на ГСЕ, да бъдат лесно проследими във времето от мястото на добив до мястото на физическа промяна на собствеността/ първа продажба. Системата дава възможност за свързване на продаваните продукти със съответстващата документация, включително: - вида на продукта; - обем или количество на продукта; - мястото на добив; - дата на добив/производство - спецификации (дървесни видове, вид НДГП, размери, качество).	Верификатори: - документална проверка; - проверка за физическо маркиране на дървения материал, писмена система за контрол, дневни или седмични производствени отчети или комбинация от тези или подобни техники и т.н.
Индикатор 1.5.3: Организацията спазва разпоредбите на	Верификатори:

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

CITES конвенцията в случай на добив и/или търговия с видове включени в Приложения 1 и 2 на Конвенцията	- документална проверка за добиваните видове; - проверка на присъствие на добиваните видове в Приложение 1 и 2 на CITES; - проверка за наличие на сертификати за добив на видове от Приложение 1 и 2 на CITES.
--	--

Критерии 1.6: Използват се подходящи механизми за идентифициране, предотвратяване и разрешаване на спорове свързани със законодателството регламентиращо статута, условията и правата на ползване, които могат да бъдат своевременно уредени извън-съдебно, чрез въвличане на засегнатите заинтересовани страни.

Индикатор 1.6.1: Налице е публично достъпен механизъм за разрешаване на спорове (свързани с, но без да се ограничават от: собствеността на горите и земите, правото на ползване, предоставянето на концесии), разработен чрез въвличане на заинтересованите страни.	Верификатори: - проверка за наличие на публично достъпен механизъм; - документална проверка в т.ч. доказателства за участие на заинтересованите страни при разработване на механизма; - интервюта със заинтересовани страни.
Индикатор 1.6.2: Съществуват ясни доказателства, че в случаите в които това е възможно, са предприети необходимите действия за своевременно извънсъдебно разрешаване на спорове свързани с прилагането на релевантното законодателство в т.ч. законодателството регламентиращо правата собственост и ползване. Такива спорове са разрешени или в процес на разрешаване.	Верификатори: - документална проверка за текущи спорове; - интервюта със засегнати страни.
Индикатор 1.6.3: Поддържа се актуално досие на минали и текущи спорове в т.ч.: - описание на предприетите стъпки; - решения по спорове в т.ч. договорени компенсации ; - неразрешени спорове и причините поради които не се разрешени.	Верификатори: - документална проверка на досието; - интервюта със засегнати страни.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатор 1.6.4: В случай, че се водят съдебни или извън-съдебни спорове, не се извършва стопанска дейност в спорните територии.	Верификатори: - документална проверка; - интервюта със засегнати страни; - теренна проверка в спорни територии
---	---

Критерии 1.7: Организацията изразява публично ангажимента си да не предлага или получава парични подкупи и се обявява срещу всяка друга форма на корупция, и прилага антикорупционното законодателство. и/или антикорупционни мерки пропорционални на мащаба и интензивността на управленските дейности и риска от корупция.

Индикатор 1.7.1: Налице е публично и свободно достъпна антикорупционна политика, съответстваща или надвишаваща по строгост съществуващото антикорупционно законодателство и включваща ангажименти за непредлагане или получаване на парични подкупи, и против всяка друга форма на корупция.	Верификатори: - документална проверка за налична политика; - проверка за свободна публична достъпност.
Индикатор 1.7.2 Наличен е публично достъпен механизъм за получаване на сигнали за корупционни практики свързани с Организацията.	Верификатори: - документална проверка; - писмени доклади/ документи за предприети действия в случай на получени сигнали.
Индикатор 1.7.3: Не са налице доказателства за предложени или получени парични подкупи, както и прилагане на други корупционни практики.	Верификатори: - документална проверка за повдигнати обвинения/ издадени съдебни решения.

Критерии 1.8: Организацията е поела дългосрочен ангажимент за спазване на принципите и критериите на FSC и свързаните Политики и Стандарти. Този ангажимент е изразен под формата на публичен и свободно достъпен документ.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатор 1.8.1: Налице е публичен и свободно достъпен писмен документ, приет от ръководството на Организацията, отразяващ дългосрочната ангажираност към принципите и критериите на FSC и свързаните Политики и Стандарти в т.ч. <i>Политиките за неправомерно асоцииране на организации с FSC (The Policy for the Association of Organizations with FSC)</i>. Във връзка с последните, в документът е изразен ангажимент за невъвличане в следните неприемливи дейности: - незаконен дърводобив или търговия с незаконно добита дървесина и НДГП; - нарушаване на традиционните и човешките права при изпълнение на горскостопанските дейности; - значима по обхват промяна на предназначението на гори; - въвеждане на генетично модифицирани организми; - нарушаване на Конвенциите на Международната организация по труда (МОТ) съгласно дефинираното в <i>Декларацията на МОТ за фундаменталните принципи и права в труда</i>, както и ангажимент за своевременно докладване на станали й известни случаи за неправомерно асоцииране на други организации с FSC.	Верификатори: - документална проверка за наличие и достъпност на изисквания документ и проверка до колко са застъпени изискуемите елементи.
Индикатор 1.8.2 Липсват доказателства за директно или индиректно въвличане на Организацията в някоя от неприемливите дейности посочени в <i>Политиките за неправомерно асоцииране на организации с FSC</i>.	Верификатори: - документална проверка; - интервюта със служители и заинтересовани страни.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

ПРИНЦИП 2 НА FSC: ПРАВА НА РАБОТНИЦИТЕ И УСЛОВИЯ НА ТРУД

ПРИНЦИП 2: ПРАВА НА РАБОТНИЦИТЕ И УСЛОВИЯ НА ТРУД

Организацията поддържа и/или подобрява социалното и икономическото благосъстояние на работниците.

Критерии 2.1: Организацията се придържа към принципите и правата в труда, съгласно определенията дадени в *Декларацията на МОТ за основните принципи и права при работа (1998)*, базирани на 8-те основни конвенции на МОТ.

Индикатор 2.1.1: Трудовите практики и условията на труд съответстват на принципите и правата при работа, определени съгласно базовите Конвенции на МОТ (вж. Приложение 1).	Верификатори: - Документална проверка в т.ч. становища по спазване на трудовото законодателството; проверка на протоколи от инспекции. - Интервюта със служители на Организацията; - Интервюта с представители на Инспекцията по труда/ Комисия за защита от дискриминация/.
Индикатор 2.1.2: Правата на работниците да инициират създаването и/или да членуват в синдикални организации по свой избор са гарантирани, при условие на спазване на правилата на съответната синдикална организация.	Верификатори: - Документална проверка; - Интервю с представителите на работниците и/или синдикалните лидери
Индикатор 2.1.3 Прилагат се споразуменията по колективното трудово договаряне с представители на синдикатите и/или други споразумения касаещи правата на работниците и условията на труд.	Верификатори: - Документална проверка; - Интервю с представителите на работещите и/или синдикалните лидери/ .

Критерии 2.2: Организацията насърчава равенството между половете при трудовите практики, предоставянето на възможности за обучение и повишаване на квалификацията, сключването на договори, както и в процесите на разпределение на работата и управленските дейности като цяло.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатор 2.2.1: Не са налице доказателства за дискриминация в трудовите практики и в условията на труд, а изискванията за наемане са съобразени със спецификата на половете.	Верификатори: - Документална проверка – правилник за вътрешния ред, правила за работната заплата, длъжностни характеристики. - Интервюта с работещи.
Индикатор 2.2.2: Липсват доказателства за сексуален тормоз и полова дискриминация свързани с трудовия процес.	Верификатори: - интервюта с работници и служители; - справка с Комисията за защита от дискриминация; - документална проверка в т.ч. наличие на жалби/ сигнали
Индикатор 2.2.3: Налице е ефективен механизъм позволяващ на работниците поверително и без репресивни мерки да съобщават случаи на сексуален тормоз и полова дискриминация.	Верификатори: - интервюта с работещи – има ли случаи; - документална проверка – писмен документ/ вътрешен правилник
Индикатор 2.2.4: Работещите са запознати с механизма за съобщаване на случаи на сексуален тормоз и полова дискриминация	Верификатори: - интервюта с работещи
Индикатор 2.2.4: Предприети са своевременни и ефективни мерки по всички случаи на полова дискриминация и сексуален тормоз.	Верификатори: - документална проверка – наличие на жалби и доказателства, че са придвижени; - интервюта с работници и служители;

Критерии 2.3: Организацията спазва изискванията за безопасност на труда с цел защита на работниците от трудови злополуки и професионални болести. Прилаганите практики са пропорционални на мащаба, интензивността и риска на извършваните дейности, съответстват или превишават препоръките на *Правилника на МОТ за безопасност на труда в горите*.

Индикатор 2.3.1: Прилага се <i>Програма за безопасност на труда</i> , която съответства или превишава изискванията на <i>Правилника на МОТ за безопасност на труда в горите</i>	Верификатори: - Документална и теренна проверка; - Интервю с ръководители, служителите и горските работници. - Проверка дали Програмата съдържа като минимум: оценка на риска и мерки
--	--

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	за минимизиране на риска; инструкции за безопасна работа.
Индикатор 2.3.2: На работещите са предоставени необходимите лични предпазни средства и специално работно облекло, съобразени със спецификата на извършваните дейности. Осигурено е използването им по предназначение. (евентуално Приложение...)	Верификатори: - Документална и теренна проверка; - Интервю със служителите и работниците; - Има налично защитно облекло/оборудване, което е в добро състояние: а) за операторите на моторни триони: каски с антифони и предпазители за очите, сигнални якета/жилетки, обувки с твърди бомбета, предпазни панталони, антивибрационни ръкавици и др.; б) за работниците работещи със опасни вещества: предпазно облекло и ръкавици.
Индикатор 2.3.3: Прилагането на изискванията на <i>Програмата за безопасност на труда</i> се документира.	Верификатори: - Документална проверка; - Интервю със служителите и работниците. - Планове за инструктаж; графици за провеждане на обучения по безопасност и др. - Доказателства за периодично провеждан инструктаж и обучения по безопасност на труда.
Индикатор 2.3.4: Води се регистър на трудовите злополуки и загубеното време в следствие на злополуки.	Верификатори: - Проверка за наличие на актуален регистър на трудовите злополуки.
Индикатор 2.3.5: Прави се периодичен преглед и при необходимост актуализация на <i>Програмата за безопасност на труда</i> на база налични обективните данни. След всяка трудова злополука се прави цялостен детайлен преглед на политиките и практиките свързани с безопасността на труда и се предприемат коригиращи мерки.	Верификатори: - Документална проверка – проверка на актуалността на Програмата за безопасност на труда; - Проверка на протоколи за извършена цялостен преглед на политиките и практиките.

Критерии 2.4: Възнагражденията изплащани от Организацията отговарят или надвишават минималните стандарти за горския сектор или нормативно установените минимални нива на заплащане. В случай, че такива не съществуват, Организацията чрез ангажиране на работниците,

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

разработва механизми за определяне на заплатите.

Индикатор 2.4.1: Възнагражденията не са по-ниски от установените минимални за длъжностите в горския сектор.	Верификатори: - Документална проверка; - Интервю със служителите и работници, включително на работници на подизпълнителите и фирми в региона; - Интервюта с браншови организации; - Ведомости на стопанството и/или предприемача; - Справки за нивата на заплащане в НСИ.
Индикатор 2.4.2: Възнагражденията в т.ч. трудовите и плащанията по договори с изпълнители се извършват в договорения срок.	Верификатори: - Документална проверка – преглед на оборотни ведомости/ преводни нареждания за заплати/ хонорари/ осигуровки/ банкови извлечения; - Интервю със служителите и работници, както и с подизпълнители.
Индикатор 2.4.3 Своевременно са изплатени дължимите плащания в рамките на трудови и/или граждански договори в т.ч. застраховки, осигуровки, командировки, извънреден труд и други такива съгласно предвиденото в договорите.	Верификатори: - Документална проверка – преглед на оборотни ведомости/ преводни нареждания за осигуровки/ застраховки, банкови извлечения/ касови ордери за изплатени командировъчни; - Интервю със служителите и работници, както и с подизпълнители.

Критерии 2.5: Организацията осигурява подходящо обучение за работниците, както и надзор за постигане на безопасно и ефективно изпълнение на Плана за управление и всички управленски дейности.

Индикатор 2.5.1: Налице е актуална <i>Програма за обучение</i> гарантираща, че всички работници допринасят за безопасно и ефективно изпълнение на Плана за управление. Програмата следва да включва, но без да се ограничава от следните насоки съобразно задачите и отговорностите на работниците (в т.ч. подизпълнителите):	Верификатори: - документална проверка за наличие на Програма за обучение и включените елементи; - писмени доказателства за актуализиране на програмата
--	---

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

1. Разработване и прилагане на ефективни процедури за познаване и спазване на приложимото законодателство (съгласно Критерий 1.5)	
2. Познаване на съдържанието и спецификата на базовите конвенции на МОТ (съгласно Критерий 2.1)	
3. Установяване и докладване на случаи на сексуален тормоз и полова дискриминация (съгласно Критерий 2.2)	
4. Безопасна работа с и третиране на опасни вещества с оглед избягване на рискове за здравето (съгласно Критерий 2.3)	
5. Изпълнение на особено опасни дейности или такива изискващи специални отговорности и необходимото за целта оборудване/ специализирано предпазно облекло (пр. техники за сеч и извоз, защита от пожари и др.) (съгласно Критерий 2.5)	
6. Идентифициране на места от специален културен, екологичен, икономически, религиозен или духовен интерес за местните общности и изпълнение на мерки за опазването им преди започване на горскостопански дейности с оглед избягване на негативно въздействие (съгласно Критерий 4.7)	
7. Зачитане на законните и традиционните права на ползване във връзка с горскостопанските дейности (съгласно Критерий 4.2)	

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

8. Изготвяне на оценки за социално и икономическо въздействие и въздействие върху околната среда и разработване на подходящи мерки за ограничаване на негативните въздействия. (съгласно Критерий 4.5)	
9. Употреба, приложение и съхраняване на пестициди. (съгласно Критерий 10.7)	
10. Прилагане на спешни мерки за неутрализиране на разливи или други инциденти с химикали. (съгласно Критерий 10.12)	
Индикатор 2.5.2: Проведените обучения на служителите и горските работници се документират.	Верификатори: - документална проверка за проведени обучения/ инструктажи (протоколи, списъци на участниците и др.)

Критерии 2.6: Прилагат се подходящи механизми разработени с участие на работещите, за разрешаване на възникнали конфликти/ несправедливости/ спорове и за осигуряване на справедливи компенсации, в случаи на щети върху собственост, професионални заболявания и трудови злоупотреки в следствие на работата за Организацията.

Индикатор 2.6.1: Налице е публично достъпен механизъм за разрешаване на конфликти/ несправедливости/ спорове, разработен с участието на работниците.	Верификатори: - документална проверка за наличие на публичен механизъм; - документи доказващи участието на работниците в разработване на механизма; - интервюта с работници/ служители.
Индикатор 2.6.2: Всички жалби на работници, свързани със случаи на щети върху собственост, професионални заболявания и трудови злоупотреки, са разгледани своевременно, взето е решение по тях или са в процес на разрешаване.	Верификатори: - документална проверка; - интервюта със работници/ служители
Индикатор 2.6.3: Поддържа се актуално досие на минали и текущи конфликти/ несправедливости/ спорове свързани	Верификатори: - документална проверка на досието;

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

с щети върху собственост, професионални заболявания и трудови злоупотреби в т.ч.: - описание на предприетите стъпки; - решения по спорове в т.ч. договорени компенсации; - неразрешени спорове и причините, поради които не се разрешени.	- интервюта със засегнати страни.
Индикатор 2.6.4: Изплатени са справедливи компенсации на засегнати работници в случаи на щети върху собственост, професионални заболявания и трудови злоупотреби	Верификатори: - документална проверка за изплатени компенсации; - интервюта със засегнати страни.

ПРИНЦИП 3 НА FSC: ПРАВА НА КОРЕННОТО НАСЕЛЕНИЕ

Неприложим за България /виж. „коренно население“ в речника на термините и съкращенията/

ПРИНЦИП 4 НА FSC: ОБЩЕСТВЕНИ ОТНОШЕНИЯ

ПРИНЦИП 4: ОБЩЕСТВЕНИ ОТНОШЕНИЯ

ГСЕ ДОПРИНАСЯ ЗА ПОДДЪРЖАНЕТО И НАСЪРЧАВАНЕТО НА СОЦИАЛНОТО И ИКОНОМИЧЕСКО БЛАГОПОЛУЧИЕ НА МЕСТНИТЕ ОБЩНОСТИ

Критерий 4.1 Идентифицират се местните общности в обхвата на ГСЕ и общностите, които са засегнати от извършваните дейности. Съвместно с тези местни общности се идентифицират техните права на собственост, правото им на достъп до и ползване на горските ресурси и екосистемни услуги, както и традиционните и законови права и задължения, които се прилагат в рамките на ГСЕ.

Индикатори	Верификатори:
4.1.1 ГСЕ прилага система /механизъм/ за идентифициране на	- <u>Документална проверка</u> : налична процедура за идентифициране на

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

местните общности на територията на ГСЕ, както и на заинтересованите страни извън територията на ГСЕ, но засегнати от извършваните дейности.	местните общности, напр. методика, начин на работа; списък с идентифицираните общности и заинтересованите страни от местните общности (имена и контакти), вкл. засегнатите такива извън границите на ГСЕ - <u>Интервюта</u> с представители на местните общности и заинтересованите страни
4.1.2 Чрез ангажиране на местните общности са идентифицирани, документирани и/ или картирани: 1. Техните права на собственост; 2. Традиционен и законов достъп до и права за ползване на горските ресурси и екосистемните услуги; 3. Техните обичайни и законови права и задължения, които се прилагат на територията на ГСЕ; 4. Доказателство в подкрепа на тези права и задължения; 5. Територии, където правата се оспорват между местните общности, правителства и/ или други. 6. От индикатори 4.2.3	- <u>Документална проверка</u>: Налице е архив със следните документи: 1. Актуална карта на собствеността на на ГСЕ. 2. Писмен план за ангажиране на местните общности с цел установяване на техните традиционни и законови права с документирано прилагане на плана 3. Списък с имена и контакти на организации, институции, ключови представители на различните заинтересовани страни от местната общност, ангажирани по процедурата по т.2. 4. Описание на установените традиционните и законовите права и задължения на местните хора за достъп до горите и ползване на горските ресурси и екосистемните услуги, изготвен на базата на процедурата по т. 2. Описанието съдържа актуални препратки към текстове от националното законодателство, общински наредби и др. действащи регламенти. 6. Описание на правата и териториите, за които се води спор между местните общности, правителството, местната власт и др. Описание на конфликта.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	- <u>Интервюта</u> с представители на местните общности
--	---

Критерий 4.2. ГСЕ признава и подкрепя законните и традиционни права на местните общности да осъществяват контрол върху горскостопанските дейности до степен, която позволява да защитават своите права или ресурси, освен ако не са предоставили контрола чрез доброволно и информирано съгласие на други страни. Делегирането на права от страна на местните общности към трети страни по отношение на контрола върху горскостопанските дейности изисква (се осъществява в условията на) свободно, предварително и информирано съгласие.

Индикатори	Верификатори:
4.2.1 Местните общности * са информирани по подходящ начин за това кога, къде и как те могат да коментират и да поискат промяна на горскостопанските дейности, и как могат да участват в процеса по планиране на годишните горскостопански дейности, до степен необходима, за да защитят своите права, ресурси, земи и територии.	<u>Документална проверка:</u> Документирани доказателства, че местните хора са информирани относно: Б) Информация за предстояща ревизия горскостопанския план (на всеки 5 години); В) Информация за реда, по който хората могат да правят писмени предложения по текущия горскостопански план; Г) Информация за предстоящо планиране на годишните добиви/сечи за следващата година. Кога и как могат хората да се включат и да коментират планирането, а не само да бъдат информирани какво е предвидено за следващата година. <u>Интервюта</u> с представители на местните общности

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

4.2.2 Съществуват доказателства, че в планирането са отразени предложенията на местните общности, в зависимост от тяхната целесъобразност.	<u>Документална проверка:</u> Съществува регистър на депозираните предложения от заинтересовани страни по горскостопанския план/програма; протоколи и списъци от проведени обществени обсъждания; регистър с отговори до заинтересованите лица по отношение на направените от тях предложения; <u>Интервюта</u> с представители на местните общности
4.2.5 Няма доказателства за нарушаване на законовите и обичайните права на местните общности свързани с извършваните дейности.	<u>Документална проверка:</u> регистър на получени жалби; документация, свързана с постъпили жалби, ако има такива. <u>Интервюта</u> с представители на местните общности.
4.2.6 Няма доказателства, че на местните общности е отказан достъп и/или транзитно преминаване през ГСЕ от ръководството на ГСЕ, което е довело до несъответствие с този стандарт и горскостопанските цели и законодателството. Налице са доказателства, че местните общности и заинтересованите страни са консултирани при взимането на решение за ограничаване на достъп.	<u>Документална проверка:</u> Жалби и оплаквания. Протоколи от срещи за консултиране със заинтересованите страни. <u>Интервюта</u> с представители на местните общности.
4.2.7 Делегирането на контрол от местните общности за стопанисване на ресурси, над които те имат права се случва само с тяхното свободно, предварително и информирано съгласие, включително: 1. Местните общности познават своите права и задължения по отношение на ресурсите; 2. Местните общности са информирани за стойността на ресурсите, чийто контрол обмислят да делегират - в икономическо, социално и екологично отношение; 3. Местните общности са информирани за правото си да не дадат съгласие за предложените стопански дейности до степен,	<u>Интервюта</u> с представители на местните общности

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

необходима за да защитят права, ресурси, земи и територии; 4. Местните общности са информирани за планираните настоящи и бъдещи горскостопански дейности; 5. Местните общности подкрепят процесите за вземане на решения, които се прилагат от общността и ГСЕ; 6. Процесът по договаряне на споразумение, включително и по отношение на компенсациите за използване на ресурса е осъществен съвместно с местните общности и при необходимост с помощта на независими съветници; 7. Всяко постигнато споразумение е документирано и официално признато; 8. Прилага се процедура за мониторинг по отношение поддържането на споразумението от всички страни; 9. Прилага се процедура за периодично предоговаряне на условията на споразумението с цел отчитане промените в условията и евентуални оплаквания /тъжби/;	
--	--

Критерий 4.3 ГСЕ предоставя подходящи възможности за заетост, обучение и други услуги за местните общности, изпълнители и доставчици, пропорционални на мащаба и интензивността на осъществяваните от нея дейности.

Индикатори	Верификатори
4.3.1 Подходящи възможности за заетост, обучение и други услуги са идентифицирани, съобщени и предоставени на местните общности, изпълнители (вкл. работниците на изпълнителите) в обхвата на ГСЕ, обект на сертификация, включително: - При набиране на персонал за вакантна длъжност, са налице	<u>Документална проверка;</u> - Политики/Стратегия за набиране на персонал; - Доказателства за наемане на местни работници; - Рекламирање в местни медии; - Проверка в бюрото по труда - Списъци с преминалите инструктажи работници на изпълнителите;

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

доказателства за предпочитане на местни хора, когато кандидатите са равнопоставени по отношение образование и професионален опит;	- Снимков материал, програми и списъци от обучения; - Проверовъчни листове и др. <u>Интервюта:</u> с местните общности; с работници и служители на изпълнителите;
---	---

Критерий 4.4 ГСЕ осъществява допълнителни дейности чрез включване на местните общности, допринасящи за тяхното социално и икономическо развитие, пропорционално на мащаба, интензивността и социално-икономическото въздействие от горскостопанските дейности.

Индикатори	Верификатори
Индикатор 4.4.1 ГСЕ е разработило и прилага писмена процедура за идентифициране на възможностите за социално и икономическо развитие чрез включване на местни общности и др. заинтересовани страни.	<u>Документална проверка</u> - Наличие на писмена процедура - Проверка на наличие на социална оценка според ВКС 5 и ВКС6 от доклада за ГВКС - Списъци от срещи и протоколи (<i>протокол за приемане на доклада по ВКС</i>) - <u>Интервюта</u> с ръководството на ГСЕ, служителите на стопанството и представители на местните общности и заинтересованите страни
Индикатор 4.4.2 ГСЕ подпомага местни инициативи и дейности, свързани със социално-икономическия просперитет на общността и заинтересованите страни (<i>НПО, МОСВ и др.</i>).	Документална проверка: - Предвидени дейности, заложили във финансовите документи на ГСЕ за подпомагане на социално-икономическото местно развитие, вкл. местни инициативи и събития; - Информация от медиите - Приемно-предавателни протоколи, актове за дарение и др. документи, доказващи материална подкрепа от страна на ГСЕ за местната общност;

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	- Интервюта с персонала на ГСЕ и с представители на местните общности
--	---

Критерий 4.5 Чрез включване на местните общности, ГСЕ предприема действия за идентифициране, предотвратяване и смекчаване на значителни негативни социални, екологични и икономически въздействия върху засегнатите общности, възникнали в резултат на осъществяването от ГСЕ дейности. Предприетите действия са пропорционални на мащаба, интензивността и риска от тези дейности и отрицателните въздействия.

Индикатори	Верификатори
Индикатори 4.5.1 Чрез ангажиране на местните общности, ГСЕ идентифицира негативните въздействия от горскостопанските дейности.	<u>Документална проверка:</u> - Писмена заповед/процедура/оценка на негативните въздействия - Списък с идентифицираните негативни въздействия
Индикатори 4.5.2. Чрез ангажиране на местните общности, ГСЕ разработва и прилага мерки за предотвратяване и намаляване на негативните въздействия от горскостопанските дейности, идентифицирани съгласно	<u>Документална проверка:</u> - Протоколи от срещи с представители на местната общност по отношение мерките за намаляване на въздействието и др. - Публикации в местни медии, снимков материал от съвместни събития и др. доказателства за съвместна работа между ГСЕ и общността. - Документ с разработените мерки. <u>Теренна проверка</u> при установени негативни въздействия и проверка на предприетите мерки. <u>Интервюта</u> с представители на местните общности и служителите на ГСЕ

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Критерий 4.6 Включвайки местните общности, ГСЕ разработва и прилага механизми за разглеждане на оплаквания и за справедливо обезщетяване на местните общности и физическите лица по отношение на въздействието на горскостопанските дейности.

Индикатори	Верификатори
Индикатори 4.6.1 Разработена е и се прилага писмена процедура за разрешаване на спорове, в т.ч. механизъм за компенсиране на засегнатите страни от горскостопанските дейности.	<u>Документална проверка:</u> - Писмена процедура за разрешаване на спорове и механизъм за компенсиране на засегнатите страни. <u>Интервюта</u> с персонала на ГСЕ и местната общност
Индикатори 4.6.2 Процедурата е публично достъпна и е разработена съвместно с местните общности.	<u>Документална проверка:</u> - Списъци от срещи, протоколи и др. - Уебсайт на ГСЕ/ информационно табло <u>Интервюта</u>
Индикатори 4.6.3 Жалбите, свързани с въздействия от горскостопанските дейности се разглеждат и решават в установения срок и ред (съгл. Процедурата по 4.6.1.).	<u>Документална проверка:</u> - Регистър на жалбите и отговорите на жалби - Протоколи от срещи със засегнатите страни <u>Интервюта</u> с персонала на ГСЕ и местната общност
Индикатори 4.6.4 Поддържа се актуална документация относно оплакванията/сигналите, свързани с горскостопанските дейности, в това число: 1. Действия, предприети за разрешаване на конфликтите 2. Резултатите от всички проведени процедури за разрешаване на спорове, включително справедливо обезщетение; 3. Неразрешените конфликти и причините, поради които не са разрешени.	<u>Документална проверка:</u> - Регистър на жалбите и отговорите на жалби съобразно изискванията на Индикатор 4.6.4 <u>Интервюта</u> с персонала на ГСЕ и местната общност

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатори 4.6.5 На местните общности и физически лица се предоставя справедливо обезщетение за вреди, причинени от отрицателните въздействия от горскостопанските дейности.	<u>Документална проверка:</u> - Документирани процедури за вземане на решения за обезщетение; <u>Интервюта</u> със засегнатите страни
Индикатори 4.6.6 В територии, където съществуват спорове не се извършват горскостопански дейности, до постигане на съгласие чрез писмено споразумение, до административно или съдебно решение.	<u>Документална проверка:</u> - Документи от водени дела и спорове, публикации в медиите, снимков материал, протоколи от срещи на спорещите страни, споразумения <u>Теренна проверка</u> <u>Интервюта</u> със засегнатите страни

Критерий 4.7 Чрез включване на местните общности, ГСЕ идентифицира местата, които са от особено културно, екологично, икономическо, религиозно или духовно значение, и за които тези местни общности притежават законови или обичайни права. Тези места са признати от ГСЕ, а тяхното управление и/или защита е съгласувано със съответните местни общности.

Индикатори	Верификатори
Индикатор 4.7.1 Горски територии със специално културно, екологично, икономическо, религиозно или духовно значение, за които местните общности притежават законови или обичайни права и мерките за тяхното опазване, са идентифицирани съвместно с общностите, съобразно техните културни особености.	<u>Документална проверка:</u> - Проверка на ВКС 6 от доклада за ГВКС - Писмена процедура за идентифициране на горски територии от екологично, икономическо, религиозно и духовно значение за местната общност. - Протоколи от срещи и посещения на терен - Картен и снимков материал <u>Интервюта</u> с представители на местните общности

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатор 4.7.2 Мерките по управление и/или опазване на обектите по 4.7.1 са разписани и одобрени съвместно с общностите и се прилагат.	<u>Документална проверка:</u> - Разписана процедура определяне на мерките по управление и/или опазване на обектите по 4.7.1 съвместно с местната общност - Разписани мерки по управление на обектите от значение за местните общности - Покани и протоколи от публични дискусии, на която мерките са разгледани и приети от общността. <u>Интервюта</u> <u>Теренна проверка</u>
Индикатори 4.7.3 Където и когато културни или археологически обекти са наскоро забелязани или открити, горскостопанските дейности в близост до тях се прекратяват незабавно до съгласуване на мерки за тяхното опазване с местните общности и в съответствие с изискванията на местното и национално законодателство.	<u>Документална проверка:</u> - Разписана е процедура за допълване на списъка със значимите за общността обекти и мерките за тяхното управление. Процедурата е публично достъпна. - Документирани случаи на вече допълнени обекти от значение за общността или обекти, за които тече процедура и горскостопанските дейности в тях са спрени. <u>Интервюта</u> <u>Теренна проверка</u>

ПРИНЦИП 5 НА FSC: ПОЛЗИ ОТ ГОРАТА

Принцип 5: Горскостопанските дейности осигуряват ефективното използване на целия спектър от продукти и услуги от горите, с което се поддържа и подобрява дългосрочната икономическа стабилност и широк кръг от екологични и социални ползи.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Критерий 5.1 ГСЕ идентифицира, стопанисва или насърчава пълноценното използване на разнообразните ползи и/или горски продукти, съгласно наличните ресурси и екосистемни услуги, съществуващи в ГСЕ. Стремешът при стопанисването на горите е насочен към засилване и разнообразяване на местната икономика пропорционално на мащаба и интензивността на горскостопанските дейности.

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 5.1.1*: Направена е оценка и са определени на местно ниво дървесния и недървесен ресурсен потенциал и екосистемни услуги в съответствие с целите на управление.	<u>Документална проверка:</u> Горскостопански план, за да се видят определените цели на управление и наличните ресурси. Областни планове Планове за управление на 33 и 3Т Ловоустройствен план Процедура/заповед, от които да е видно, че служителите в стопанството са запознати с наличните ресурси и услуги. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява какво точно се ползва от наличните ресурси и/или услуги. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати с вида на ресурсите и услугите на тяхна територия.
Индикатор 5.1.2*: В съответствие с целите на управление, идентифицираните ползи и продукти от гората се управляват/използват и/или се предоставя възможност на други да ги управляват/използват, като така се подпомага засилването и разнообразяването на местната икономика.	<u>Документална проверка:</u> ГСП Договори с изпълнители Договори за управление Договори за аренда Финансови документи Проверка на фирмите, с които се работи -дали са местни.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	<u>Теренна проверка:</u> На терен се проверяват фирмите които работят, дали има местни от тях. Проверява се какви точно ресурси и услуги ползват и дали отговарят на целите на управление. Проверява се дали не нанасят вреди на някои от другите стойности - като опазване на видове, други екосистемни ползи и т.н. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персоналът и работниците, които работят в горите са местни. - Местните дърводобивни и дървопреработвателни фирми. - Ловно-рибарски дружества, наематели и др.
--	--

Критерий 5.2: Обемът на добива от горски продукти и ползване на услуги от гората не превишава устойчивите нива на ползване.

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 5.2.1*: При планирането на дейностите е извършен анализ на съществуващите горски ресурси и услуги и техния потенциал за самовъзобновяване, който включва: 1. Превантивния подход, отразяващ качеството на използвана информацията; 2. Актуална информация за прираста и добива на ресурсите; 3. Актуални данни от инвентаризацията на ресурсите и услугите; 4. Засегнати количества и площи, вследствие на природни нарушения като пожари, насекоми, болести и др.; 5. Представителност на анализа въз основа на факторите, които се прилагат за изчисляване на нивото на добива, като специално	<u>Документална проверка:</u> Плана за управление (ГСП) и променящата го документация предоставят обосновка за обема на годишното ползване и избора на видове. Доклади и резултати от местни проучвания/отчети, включително за “по-малко известните” дървесни видове, възможностите за рекреация и др. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали няма превишение на ползването в сравнение с планираното. Проверка на територии с план-извлечения. Проверка на постоянни пробни площи.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

внимание се отделя на базовите данни и допускания, когато данните са с ниско качество; 6. Промени в количества и площи, които се вземат предвид при спазването на всички други изисквания на този стандарт.	<u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати с качеството на информацията в ГСП.
Индикатор 5.2.2*: Въз основа на анализа по индикатор 5.2.1. допустимите нива за годишно и дългосрочно ползване на дървесина са ясно определени и обосновани от гледна точка на устойчивото им ползване, като се гарантира, че ползването няма да надвишава прираста.	<u>Документална проверка:</u> Плана за управление (ГСП) и придружаващата го документация предоставят обосновка за обема на годишното ползване и избора на видове. Доклади и резултати от местни проучвания/отчети. Проверка на данните за ползването и прираста. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали няма надхвърляне на ползването в сравнение с планираното. Проверка на постоянни пробни площи. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати с количествата определени за ползване по ГСП.
Индикатор 5.2.3*: Реалните годишни добиви на дървесина се документират (включително обектите, видовете, количествата, асортимента, датата и условията, както и документите за мониторинг) за десетгодишен период, като допустимото ползване определено по индикатор 5.2.2. не се надвишава за същия десетгодишен период.	<u>Документална проверка:</u> Плана за управление (ГСП) и придружаващата го документация предоставят обосновка за обема на десетгодишното ползване и избора на видове. Доклади и резултати от местни проучвания/отчети. Проверка на данните за ползването по години и за периода. Документирани обосновки, ако има надвишаване. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали няма надхвърляне на ползването в сравнение с планираното. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	запознати с количествата определени за ползване по ГСП. В случай на надвишаване дава информация за причините и се търси обосновка за компенсиране на надвишаването.
Индикатор 5.2.4* Нивата на устойчиво ползване на недървесни горски продукти НДГП (лов, паша) са определени въз основа на инвентаризация и реално изчислена продуктивност и се спазват и контролират от ГСЕ.	<u>Документална проверка:</u> Плана за управление (ГСП) и придружаващата го документация предоставят обосновка за вида на НДГП, както и за обема ползването им. Доклади и резултати от местни проучвания/отчети за НДГП. Проверка на данните за ползването по години и за периода на НДГП. Документирани обосновки, ако има надвишаване. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали няма надхвърляне на ползването в сравнение с планираното. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати с количествата определени за ползване НДГП. Как се разрешава ползването и как се контролира.
Индикатор 5.2.5* Когато се установи, че НДГП са застрашени от горскостопанските дейности, дейностите те следва да се адаптират/коригират.	<u>Документална проверка:</u> Плана за управление (ГСП) и придружаващата го документация включват информация за вида на НДГП, и обосновка за размера на ползването им. Доклади и резултати от местни проучвания/отчети за НДГП. Проверка на данните за ползването на НДГП по години и за съответния период. Документирани обосновки, ако има надвишаване. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали няма надхвърляне на ползването в сравнение с планираното.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	<u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати с количествата НДГП определени за ползване. Как се разрешава ползването и как се контролира.
Индикатор 5.2.6* Нивата на добив за търговски цели на НДГП се коригират, когато данните от мониторинга покажат, че реалния добив ги надвишава. .	<u>Документална проверка:</u> Плана за управление (ГСП) и придружаващата го документация предоставят обосновка за вида на НДГП, както и за обема ползването им. Доклади и резултати от местни проучвания/отчети за НДГП. Проверка на данните за ползването на НДГП по години и за съответния период. Документирани обосновки, ако има надвишаване. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали има надхвърляне на ползването в сравнение с планираното. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати с количествата определени за ползване НДГП. Как се разрешава ползването и как се контролира.
Индикатор 5.2.7* Разработени са и се прилагат стратегии за поддържане и/или подобряване на предоставяните екосистемни услуги.	<u>Документална проверка:</u> Стратегии за поддържане на екосистемните услуги. Плана за управление (ГСП) и придружаващата го документация предоставят обосновка за вида и ползването на екосистемните услуги. Доклади и резултати от местни проучвания/отчети за екосистемните услуги. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява какви видове екосистемни услуги се предоставят - рекреация, водохващания и т.н.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	<i>Интервюта:</i> Дава информация дали персонала и работниците са запознати с екосистемните услуги на тяхна територия. Как се разрешава ползването им и как се контролира.
--	---

Критерий 5.3: Всички положителни и отрицателни външни фактори/въздействия, свързани с осъществяваните дейности са документирани и включени в плана за управление.

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 5.3.1*: ГСЕ е предвидило във финансовия си план средства за превенция, ограничаване или компенсиране на негативни последици при изпълнение на горскостопански дейности.	<u>Документална проверка:</u> Плана за управление (ГСП) и придружаващата го документация, включва оценка на отрицателните и положителните последствия от горскостопанските дейности. Доклади или проучвания/отчети за възможни отрицателните и положителните последствия от горскостопанските дейности. Финансов план на ГСЕ. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява какви действия по превенция, ограничаване или компенсиране са предприети при наличие на негативни последствия. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати с действията, които трябва да се предприемат по превенция, ограничаване или компенсиране на негативни последствия.
Индикатор 5.3.2*: ГСЕ е разработило анализ, отчитащ положителните и отрицателните социални въздействия при изпълнение на горскостопанските дейности, като част от	<u>Документална проверка:</u> Плана за управление (ГСП) и придружаващата го документация, включва оценка на отрицателните и положителните последствия от горскостопанските дейности в социален аспект.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

плана за управление.	Стратегии или проучвания/отчети или социологическо проучване за възможни отрицателните и положителните последствия от горскостопанските дейности в социален аспект. Доклад за ВКС в част ВКС 5 и 6. Има ли разписани заплахи и препоръчителни дейности. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява какви действия по превенция, ограничаване или компенсиране са предприети при наличие на негативни последствия в социален аспект. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати с действията, които трябва да се предприемат по превенция, ограничаване или компенсиране на негативни последствия в социален аспект.
Индикатор 5.3.3* ГСЕ е разработило анализ, отчитащ положителните и отрицателните екологични въздействия при изпълнение на горскостопанските дейности, като част от плана за управление.	<u>Документална проверка:</u> Плана за управление (ГСП) и придружаващата го документация, включва оценка на отрицателните и положителните последствия от горскостопанските дейности в екологичен аспект. Стратегия или проучвания/отчети или социологическо проучване за възможни отрицателните и положителните последствия от горскостопанските дейности в екологичен аспект. Доклад за ВКС в част ВКС 1 и 3. Има ли разписани заплахи и препоръчителни дейности. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява какви действия по превенция, ограничаване или компенсиране са предприети при наличие на негативни последствия в екологичен аспект. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	запознати с действията, които трябва да се предприемат по превенция, ограничаване или компенсиране на негативни последици в екологичен аспект.
--	--

Критерий 5.4: Когато са налице възможности за използване на местна преработка, местни услуги и формиране на добавена стойност за местната общност, ГСЕ ги използва съобразно мащаба, интензивността и риска на горскостопанските дейности. Ако няма подобни възможности на местно ниво, ГСЕ полага разумни усилия за подпомагане на създаването на тези услуги.

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 5.4.1* Налице са доказателства, че при равни други условия се предпочитат търговски отношения с местни преработватели/потребители, ползват се местни стоки, местни услуги и местни преработвателни мощности за генериране на добавена стойност, без това да нарушава националното законодателство.	<u>Документална проверка:</u> Финансови документи Проведени процедури за ползване на дървесина за местни търговци. Сключени договори с местни фирми <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се ползват услуги на местни фирми, дали се работи с местни хора. <u>Интервюта:</u> С местния бизнес и заинтересованите страни.
Индикатор 5.4.2* Ако не са налице местни преработватели/потребители, местни стоки, местни услуги и местни преработвателни мощности за генериране на добавена стойност, ГСЕ полага разумни усилия за създаване и подпомагане на такива, освен в случай че това не би довело до надвишаване на добивите, определени по Критерий 5.2.	<u>Документална проверка:</u> Финансови документи Сключени договори с местни фирми Водена кореспонденция с местни фирми <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се ползват услуги на местни фирми, дали се работи с местни хора. <u>Интервюта:</u> С местния бизнес и заинтересованите страни.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Критерий 5.5: ГСЕ демонстрира, че при планирането и извършването на разходите, които са пропорционални на обхвата и интензивността и риска на дейностите се цели постигането на дългосрочна икономическа стабилност.

Индикатори	Верификатори: (указания в помощ на одитора и къде да се търсят доказателства)
Индикатор 5.5.1* Управлението на ГСЕ се базира на финансов план/бюджет, в който са представени очакваните приходи и разходи за текущата финансова година, свързани с изпълнение на плана за управление.	<u>Документална проверка:</u> Финансови документи Бюджет на ГСЕ <u>Интервюта:</u> С управлението и счетоводството на ГСЕ
Индикатор 5.5.2* В бюджета на ГСЕ са включени всички разходи, свързани с изпълнението на социалните, екологичните и производствени ангажименти.	<u>Документална проверка:</u> Финансови документи Бюджет на ГСЕ <u>Интервюта:</u> С управлението и счетоводството на ГСЕ
Индикатор 5.5.3 Предвидените приходи съответстват на планираните нива на ползване в ГСП, отчитат пазарните тенденции и са достатъчни за покриване на разходите и инвестициите за управление на горите и гарантират постигането на дългосрочна икономическа стабилност.	<u>Документална проверка:</u> Финансови документи Бюджет на ГСЕ <u>Интервюта:</u> С управлението и счетоводството на ГСЕ

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

ПРИНЦИП 6 НА FSC: ЕКОЛОГИЧНИ СТОЙНОСТИ И ВЪЗДЕЙСТВИЯ

Принцип 6: ЕКОЛОГИЧНИ СТОЙНОСТИ И ВЪЗДЕЙСТВИЯ

Организацията поддържа, опазва и/или възстановява екосистемните услуги и екологичните стойности, представени в стопанството и недопуска, възстановява или смекчава отрицателните екологични въздействия.

Критерий 6.1 Горскостопанската единица(ГСЕ) оценява екологичните стойности в стопанството и потенциално засегнатите от извършваните дейности екологични стойности извън стопанството. Оценката е извършена в степен на детайлност, мащаб и честота пропорционални на мащаба, интензивността и риска от извършваните дейности, като е достатъчна за избор на необходимите консервационни мерки и за откриване и мониторинг на възможните отрицателни въздействия от тези дейности.

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 6.1.1: Извършена е екологична оценка на значимите екологични стойности в стопанството и потенциално засегнатите от извършваните дейности екологични стойности извън стопанството. Оценката се базира на най-надеждните налични данни и обхваща: 1. Екосистемните функции на горите, 2. Разпределение на биологичното разнообразие (по данни за насажденията – размер, вид възраст, типове гора, вековни гори, типове естествени съобщества и разпространението им в стопанството и района, редки видове и съобщества (виж също 6.4, 6.5), характер и честота на естествените нарушения, срещани животински видове), 3. Водните ресурси (качество на водите, крайречни и заливни	<u>Документална проверка:</u> - наличие на оценка (Доклад за ГВКС) - за екологичните и ландшафтни стойности дали са ползвани данни от изследвания в района, налични научни публикации, официални база данни, национални ръководства за ГВКС и биоразнообразието, Натура 2000 и защитените територии; дали са ползвани консултации с местни и национални експерти, консултации със заинтересовани страни <u>Теренна проверка</u> <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

местообитания, характеристики и условия на водните обекти, чувствителни и влажни зони, площи, където е необходимо възстановяване, наличие на водоочистващи и регулиращи водния отток и наводненията местообитания), 4. Почви (типове, чувствителни почви и зони, ерозирани или податливи на ерозия райони, зони, където е необходимо възстановяване), 5. Ландшафтна стойност (за рекреация, разпространение на животински свят, разпределение на ландшафта в и около стопанството за осигуряване на устойчивост(виж също 6.8).	
Индикатор 6.1.2: Екологичната оценка е достатъчно информативна и в нея са определени: 1. конкретните въздействия от дейностите (виж и 6.2), 2. рисковете за отделните екологични стойности, 3. необходимите мерки за опазване на определените стойности, 4. мониторинговите дейности за следене на въздействията и/или екологичните промени.	<u>Документална проверка:</u> Проверява се съдържанието на оценката <u>Теренна проверка</u> <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала и работниците са запознати.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Критерий 6.2: Преди започването на дейности, нарушаващи околната среда в дадено място, ГСЕ определя и оценява мащаба, интензивността и риска от потенциални въздействия от осъществяваните дейности върху определените екологични стойности.

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 6.2.1: Съществува система, осигуряваща при планирането и преди началото на всяка дейност в горите, да се извършва оценка и да се определят потенциалните въздействия от всички дейности в и извън стопанството. В случаите, когато това се изисква от националното законодателство, се извършва официална Оценка за въздействие върху околната среда (ОВОС), Екологична оценка (ЕО), Оценка за съвместимост (ОС) и др.	<u>Документална проверка:</u> Проверяват се писмени документи във връзка със системата по 6.2.1.; наличие на ЕО, ОС, ОВОС или др. ако са били необходими по националното законодателство. <u>Теренна проверка</u> <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати
Индикатор 6.2.2: Оценката на потенциалите въздействия е детайлна и в мащаб достатъчен, за да се идентифицират и опишат необходимите мерки за: 1. Мониторинг, необходим за да бъдат установени негативните въздействия; 2. Определяне и адресиране на специфичните за конкретното място въздействия и въздействията от по-голям мащаб; 3. Превенция и смекчаване на въздействията;	<u>Документална проверка:</u> Проверява се съдържанието на оценката <u>Теренна проверка</u> <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати
Индикатор 6.2.3: Потенциалното кумулативно въздействие от разнообразните горскостопански дейности върху определените екологични стойности са известни и са оценени.	<u>Документална проверка:</u> Проверява се оценката <u>Теренна проверка</u> <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Критерий 6.3: ГСЕ определя и предприема ефективни действия за превенция на отрицателните въздействия от осъществяваните дейности върху екологичните стойности, както и за смекчаване и възстановяване на възникнали такива, пропорционално на мащаба, интензивността и риска от въздействието.

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 6.3.1: Горскостопанските дейности са планирани и се провеждат, така че да осигурят превенция на негативните въздействия и да опазват екологичните стойности, включително: 1. Загуба на продуктивни площи; 2. Нарушаване и уплътняване на почвите; 3. Загуба на плодородие (хранителната база) в чувствителните зони; 4. Въздействие върху хидрологичния режим; 5. Почвена ерозия; 6. Повреди и нарушения в чувствителни зони или зони със специален режим; 7. Биологично разнообразие;	<u>Документална проверка:</u> Проверява се горскостопанския план и др. документи по планиране на дейностите <u>Теренна проверка</u> <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати
Индикатор 6.3.2: При изпълнение на горскостопанските дейности, негативните въздействия върху идентифицираните екологични стойности се свеждат до минимум и се прилагат се мерки за тяхното смекчаване.	<u>Документална проверка:</u> Доклад по ГВКС, приложения от процедурата на FSC, протоколи и др. <u>Теренна проверка</u> <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	запознати
--	-----------

Критерий 6.4: ГСЕ опазва редките и застрашени видове и техните местообитания в горите, обект на сертификация чрез защитени зони, защитени територии, мерки за осигуряване на свързаност между защитените зони и територии и други директни мерки за осигуряване на жизненост и оцеляване на видовете и местообитанията. Тези мерки са пропорционални на мащаба, интензивността и риска от осъществяваните дейности, както и на природозащитния статус и екологичните изисквания на редките и застрашени видове. При избора на мерките, които да се предприемат вътре в стопанството, ГСЕ взема пред вид географското разпространение и екологичните изисквания на редките и застрашени видове в и отвъд границите на стопанството. (C6.2 V4)

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 6.4.1: Най-добрата налична информация се използва, за да бъдат определени редките и застрашени видове и техните местообитания, вкл. CITES видовете и видовете включени в списъци* на редките и застрашени видове на национално и регионално ниво, които вероятно обитават горите, обект на сертификация и прилежащите им територии. * Работната група предлага към стандарта да се изработи приложение със списъците с редки и защитени видове съгл. бълг. Законодателство - ЧК, ЗБР и т.н.	<u>Документална проверка:</u> Доклад за ГВКС и други <u>Теренна проверка:</u> <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати
Индикатор 6.4.2: Идентифицирани са потенциалните въздействия от горскостопанските дейности върху редките, застрашени и защитени видове и техните местообитания.	<u>Документална проверка:</u> Доклад за ГВКС и други релевантни документи <u>Теренна проверка:</u> <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати
Индикатор 6.4.3: Прилагат се мерки за опазване на	<u>Документална проверка</u>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

идентифицираните редки, застрашени и защитени видове и техните местообитания, вкл. чрез установяването на защитени зони, защитени територии, мерки за осигуряване на свързаност между защитените зони и територии и други директни мерки за осигуряване на жизненост и оцеляване на видовете и местообитанията, вкл. програми за възстановяване популациите на видове.	<u>Теренна проверка</u> <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати
Индикатор 6.4.4: Съществува и се прилага система за предотвратяване на ловуването, риболова, залагането на капани и събирането на редки, застрашени и защитени видове.	<u>Документална проверка:</u> <u>Теренна проверка:</u> <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати

Критерий 6.5: ГСЕ идентифицира и опазва представителни природни територии* с местни екосистеми и/или ги възстановява до по-близко до тяхното естествен състояние. Където не са налични представителни природни територии, ГСЕ възстановява такива до състояние по-близко до тяхното естествено. Големината на възстановените територии и предприетите мерки за тяхното опазване и възстановяване са пропорционални на природозащитния статус и екологичната стойност на екосистемите на ниво ландшафт и в съответствие с мащаба, интензивността и риска от осъществяваните дейности.

*представителна природна територия – площ заета от местна екосистема, която притежава всички свои естествени компоненти и характеристики и може да функционира самостоятелно

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 6.5.1: Местните екосистеми, които съществуват или биха могли да съществуват* при настоящите естествени условия се идентифицират, посредством използването на най-добрата налична информация	<u>Документална проверка:</u> Доклад по ГВКС и др. <u>Теренна проверка</u>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

и надеждни научни методи. <i>*Забележка:</i> Това могат да бъдат екосистеми, които са съществували в близкото минало преди намесата на човешка дейност. Такива са, например, изсечените крайречни гори с местна растителност.	<u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати
Индикатор 6.5.2: Посредством използването на най-добрата налична информация и надеждни научни методи, представителен анализ е извършен, за да бъдат идентифицирани местните екосистеми, които не са адекватно представени в гората обект на сертификация, така че да могат да функционират като естествени екосистеми.	<u>Документална проверка:</u> Доклад по ГВКС и др. <u>Теренна проверка:</u> <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати
Индикатор 6.5.3: Минимум 10% представителни територии с естествени местни екосистеми са посочени, опазени или са взети мерки за тяхното възстановяване в гората, обект на сертификация: 1. Съществуващите представителни територии, които са в достатъчно добро състояние, за да функционират като гори във фаза на старост са картирани и определени за опазване в рамките на гората, обект сертификация. В тези гори не се извършват стопански дейности. 2. Ако в рамките на гората, обект сертификация няма достатъчно гори във фаза на старост, представителни местни екосистеми, които по площ допълват площта на горите във фаза на старост до необходимите 10%(от площта на сертифицираната гора), са определени и се възстановяват до състояние близко до естествените му природни характеристики;	<u>Документална проверка:</u> Карти, доклад за ГВКС и др. <u>Теренна проверка</u> <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Критерий 6.6: ГСЕ ефективно и последователно поддържа наличието на естествено срещащите се местни видове и генотипове и недопуска загуба на биологично разнообразие, особено при управлението на местообитанията в стопанството. ГСЕ демонстрира прилагането на ефективни мерки за контрол на лова, риболова, събирането и улова с капани.

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 6.6.1: Използва се най-добрата налична информация за идентифициране на характеристиките на местообитанията, необходими за съществуването на естествено срещащи се видове и тяхното генетично разнообразие, които могат да бъдат засегнати от осъществяваните дейности.	<u>Документална проверка:</u> В доклада за ГВКС са идентифицирани характеристиките и са оценени горскостопанските дейности, които биха могли да окажат негативно влияние върху естествено срещащите се видове. <u>Теренна проверка:</u> <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати
Индикатор 6.6.2: Ангажирани са експерти със сериозни познания по отношение на местното биологично разнообразие и са взети предвид адекватни източници на информация, за да се определят естествено срещащите се видове и генотипове и тяхното естествено разпространение в района.	<u>Документална проверка:</u> Списък на експертите изготвили доклада по ГВКС и техните CVта, както и други доказателства за качеството на тяхната експертиза. <u>Теренна проверка:</u> <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати
Индикатор 6.6.3: Извършени са оценки, за да се определи дали осъществяваните дейности* осигуряват съществуването на характеристиките, идентифицирани според 6.6.1.	<u>Документална проверка:</u> В доклада за ГВКС са идентифицирани характеристиките и са оценени горскостопанските дейности, които биха могли да окажат негативно влияние върху естествено срещащите се видове.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	<u>Теренна проверка:</u> <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати
Индикатор 6.6.4: Характеристиките на местообитанията, необходими, за да се поддържа и/или да се възстанови биологичното разнообразие са опазени или рекултивирани, включително чрез горскостопански дейности.	<u>Документална проверка:</u> ГВКС, протоколи, приложения по процедурите на FSC <u>Теренна проверка:</u> Изпълнение ли са препоръките на експертите по ГВКС. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати
Индикатор 6.6.5: Поддържа се актуална база данни по отношение на лова, риболова, поставянето на капани и събирането на видове, вкл. по отношение на допустимите норми за ползване.	<u>Документална проверка:</u> - справки за ползване на дивеча - актове за браконьерство - позволителни по образец за билките от списъка с лечебните, - годишно позволително за гъбите и нелечебните растения и др. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати
Индикатор 6.6.6: Осъществяват се ефективни мерки за ограничаване на лова в рамките на годишния план за ползване на дивеча. Осъществяват се мерки за контрол на риболова, поставянето на капани и събирането на видове, така че да се осигури съществуването и естественото разпространение на	<u>Документална проверка:</u> <u>Теренна проверка:</u>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

местните видове и тяхното генетично многообразие	<i>Интервюта:</i> Дава информация дали персонала и работниците са запознати
--	---

Критерий 6.7: ГСЕ опазва или възстановява естествените водни течения и обекти, крайречните зони и тяхната свързаност. ГСЕ не допуска отрицателни въздействия върху количеството и качеството на водите, като смекчава и преодолява възникналите такива.

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 6.7.1: Естествените водни течения и водни обекти са идентифицирани и картирани.	<u>Документална проверка:</u> Горскостопански карти <u>Теренна проверка:</u> <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати
Индикатор 6.7.2: Естествените водни течения, водните обекти и качеството на водата се опазват, вкл. чрез: - изграждането на мостове и др. постоянни или временни съоръжения, които да минимизират замътняването на водите, когато се налага пресичане на водни течения. - спазват се изискванията съгл. Индикатори 10.7.4, 10.7.6, 10.10.1, 10.10.2, 10.10.3, 10.10.4, 10.11.6, 10.12.1 и 10.12.2	<u>Документална проверка</u> <u>Теренна проверка</u> <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати
Индикатор 6.7.3: Там където мерките по опазване на водните течени и водните обекти от горскостопанските дейности не са били ефективни се предприемат мерки за възстановяването на: 1. Естествените водни течения, водни тела и тяхната свързаност;	<u>Документална проверка</u> <u>Теренна проверка</u>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

2. Местообитанията на водните видове, които се размножават в прилежащите по-високо разположени територии; 3. Местообитанията на видове, които са предимно сухоземни, но се размножават в прилежащите водни местообитания; 4. Местообитанията на видовете, които използват крайречните зони за размножаване, прикритие и придвижване; 5. Местообитанията на растителни видове, свързани с крайречните зони; 6. Засенчването на участъци от водните течения. ; 7. Местообитанията в течащи води; и 8. Количеството и качеството на водата.	<u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати
Индикатор 6.7.4: Естествените водни течения и водни обекти и качеството на водата, които са били увредени от дейности на ГСЕ (вкл. дейности през последните 10 години) се възстановяват. Там където се наблюдава деградация на качеството на природната среда, причинена от дейности вкл. на трети страни, се предприемат мерки за смекчаване на негативните въздействия и спиране на деградацията.	<u>Документална проверка</u> <u>Теренна проверка</u> <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати
Индикатор 6.7.5: ГСЕ не създава бариери на водни течения, потоци и рибни проходи. Изкуствено създадените бариери се премахват и щетите се възстановяват, там където ГСЕ има правото да предприеме такива мерки и бариерите не са вследствие на проекти за борба с ерозията.	<u>Документална проверка</u> <u>Теренна проверка</u> <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати

Критерий 6.8: ГСЕ управлява ландшафта в стопанството за поддържане и/или възстановяване на разнообразна мозайка от видове, размери, възрастова и пространствена структура, възобновителни цикли – подходящи за ландшафтните стойности в дадения регион и за подобряване на екологичната и икономическата устойчивост.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 6.8.1: Ландшафтът е управляван така, че да поддържа и възстановява свързаността на природните местообитания и мозайката от видове, размери, възрастови структури, мащаби на разпространение и жизнени цикли, съответстващи на естествените типове гора и природните нарушения в тях.	<u>Документална проверка:</u> Горскостопански проект/ план <u>Теренна проверка:</u> <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати
Индикатор 6.8.2: Там където съществуващата мозайка от видове, размери, възрастови структури, мащаби на разпространение и жизнени цикли значително се различава от естествената или настоящата структура на гората не притежава естествените нива на разнообразие, се предприемат мерки и действия за подобряване и възстановяване на разнообразието.	<u>Документална проверка:</u> Горскостопански проект/ план <u>Теренна проверка:</u> <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати

Критерий 6.9: Организацията не превръща естествени гори в горски култури, нито променя начина на трайно ползване на естествени гори и горски култури, освен когато превръщането:

- а) засяга много малка част от територията, обект на сертификация
- б) носи ясни, съществени, допълнителни и дългосрочни природозащитни ползи за територията, обект на сертификация;
- с) не създава опасност или вреда за високите консервационни стойности (ГВКС), нито са засегнати или увредени места или източници, необходими за поддържането и подобряването на тези стойности.

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 6.9.1: Идентифицирани са превърнатите и предвидените за превръщане след 1994 г. горски площи на: - Естествени гори превърнати в горски култури	<u>Документална проверка:</u> <u>Теренна проверка:</u>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

- Естествени гори и горски култури с променен начин на трайно ползване	<u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати
Индикатор 6.9.2: Не се осъществява превръщане на гори в плантации или в земи за друг вид ползване освен в случаите, когато: 1. Превръщането засяга площ не по голяма от 0,5 % от общата площ на територията, обект на сертификация към момента или всяка следваща година. Считано от ноември 1994 г. общата площ на превърнатите гори по 6.9.1 не надвишават 5% от територията, обект на сертификация. 2. Превръщането носи ясни, съществени, допълнителни и дългосрочни природозащитни ползи за територията обект на сертификация; 3. Превръщането не създава опасност или вреда за високите консервационни стойности (ГВКС), нито уврежда места или източници, необходими за поддържането и подобряването на тези стойности. 4. Превръщането от естествена гора в горска култура е вследствие на преодоляване на последиците от едроплощни нарушения.	<u>Документална проверка:</u> <u>Теренна проверка</u> <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати

Критерий 6.10: Стопанства, включващи горски култури, създадени върху територии на естествени гори след ноември 1994 година, не подлежат на сертифициране с изключение където:

а) се предоставя ясно и достатъчно доказателство, че организацията не е директно или индиректно отговорна за превръщането, или

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

б) превръщането засяга много малка част от територията на стопанството и допринася ясни, значителни, допълнителни, дългосрочно осигурени природозащитни ползи за стопанството.

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 6.10.1: Идентифицирани са териториите с горски култури, датите на тяхното създаване и предишният вид на гората.	<u>Документална проверка:</u> <u>Теренна проверка:</u> <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати
Индикатор 6.10.2: Естествени гори не са били превърнати в горски култури в периода след 1994 г. освен в случаите, когато: 1. Съществуват ясни доказателства, че настоящият стопанин/собственик не е директно или индиректно отговорен за превръщането; 2. Превръщането създава ясни, съществени, допълнителни и дългосрочни природозащитни ползи за територията обект на сертификация; 3. Общата площ на горските култури, създадени след 1994 г. на мястото на естествени гори не превишава 5% от общата площ на територията, обект на сертификация. 4. Превръщането от естествена гора в горска култура е вследствие на преодоляване на последиците от едроплощни нарушения.	<u>Документална проверка:</u> <u>Теренна проверка:</u> <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

ПРИНЦИП 7 НА FSC: ГОРСКОСТОПАНСКО ПЛАНИРАНЕ

ПРИНЦИП 7: ГОРСКОСТОПАНСКО ПЛАНИРАНЕ

ГСЕ има разработен горскостопански план, който съответства на нейните политики и цели и е пропорционален на мащаба, интензивността и риска от горскостопанските дейности. Горскостопанският план се изпълнява и осъвременява на базата на редовен мониторинг с цел да се осигури адаптивно управление. Свързаната с планирането и процедурна документация трябва да бъде достатъчна, за да служи за насочване работата на персонала, да информира засегнатите и заинтересованите страни и да оправдае вземането на управленски решения.

Критерии 7.1: В съответствие с мащаба, интензивността и риска от горскостопанските дейности са разработени политики(визия и ценности) и цели на управление, които са в полза на околната среда, социалния просперитет и икономическата жизнеспособност. Резюме на тези политики и цели трябва да бъде включено в горскостопанския план* и публикувано.

* В случая понятието “горскостопански план” включва не само горскостопанския план, както е дефиниран по закон, но и допълнителната документация, свързана/разработена с/във връзка с управлението на територията на ГСЕ.

Индикатор 7.1.1 Политиките (визия и ценности), допринасящи за покриване изискванията на този стандарт, са описани в горскостопанския план.	Верификатори: - Документална проверка
Индикатор 7.1.2 Специфичните оперативни управленски цели, които взети заедно покриват изискванията на този стандарт са представени в горскостопанския план.	Верификатори: - Документална проверка

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Критерии 7.2: Разработен е и се прилага горскостопански план за ГСЕ, който напълно съответства на политиките и целите, определени съгласно Критерий 7.1. Горскостопанският план описва природните ресурси на ГСЕ и обяснява как планът покрива изискванията за сертификация по FSC. Горскостопанският план включва горскостопанско планиране и социално планиране в съответствие на мащаба, интензивността и риска от планираните дейности.

Индикатор 7.2.1 Горскостопанският план включва управленски дейности, процедури, стратегии и други мерки за постигане целите на управление.	Верификатори: - документална проверка
Индикатор 7.2.2 Горскостопанският план включва оценка на природните ресурси и екологичните стойности на територията, съответстваща на мащаба и интензивността на стопанските дейности, и включваща: - Описание на физико-географските характеристики на стопанисваната територия (топография, почви, геоложки характеристики и водни ресурси и др.), - Описание на дървесния ресурс (инвентаризация) - Описание на недървесните ресурси (и/или инвентаризация, където съществува методика) - Защитени територии и зони; - Реално и потенциално присъствие на редки, застрашени и изчезващи видове и техните местообитания;	Верификатори: - документална проверка

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

- Гори с Висока Консервационна Стойност.	
Индикатор 7.2.3 Горскостопанският план включва оценка на социалните, икономически и културни ресурси и условия, в съответствие с Принципи 2-6 и Принцип 9	Верификатори: - документална проверка
Индикатор 7.2.4 Горскостопанският план включва оценка на основните социални и природозащитни рискове на територията, в съответствие с Принципи 2-6 и Принцип 9	Верификатори: - документална проверка
Индикатор 7.2.5 Горскостопанският план включва резюме на програми и дейности, отнасящи се до правата на работниците, здравословни и безопасни условия на труд и равнопоставеност между половете, в съответствие с Принцип 2, които се прилагат.	Верификатори: - документална проверка; - разработени програми и процедури, отнасящи се до осигуряване правата на работниците, здравословни и безопасни условия на труд и равнопоставеност между половете.
Индикатор 7.2.6 Горскостопанският план включва резюме на програми и дейности, отнасящи се до обществените отношения и социално-икономическо развитие на местните общности, в съответствие с Принципи 4 и 5, които се прилагат.	Верификатори: - документална проверка; - наличие на социална оценка; - разработени програми и процедури за уреждане на обществените отношения и подпомагане на местното социално-икономическо развитие.
Индикатор 7.2.7 Горскостопанският план включват резюме на програмите и дейностите, отнасящи се до въвличането на заинтересованите страни	Верификатори: - документална проверка; - наличие на социална оценка; - разработени процедури за разрешаването на конфликти и жалби.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

и разрешаването на конфликти и жалби, в съответствие с Принципи 4 и 9.	- разработени процедури за консултации със заинтересованите страни.
Индикатор 7.2.8 Горскостопанският план предоставя информация и обосновка за планираните горскостопански дейности, използваните лесовъдските системи, методи за добив и необходимото оборудване.	Верификатори: - документална проверка.
Индикатор 7.2.9 Горскостопанският план включва обосновка за количеството и видовия състав на добива на дървесина и други природни ресурси, в съответствие с Принцип 5.	Верификатори: - документална проверка.
Индикатор 7.2.10 Горскостопанският план включва резюме на програмите и дейностите, отнасящи се до идентификация, опазване и/или възстановяване на: а) Редки и застрашени видове и техните местообитания; б) Водни обекти и крайречни зони; в) Свързаност на ниво ландшафт, вкл. биокоридори за дивата флора и фауна; г) Представителни природни територии, в съответствие с Принцип 6 е) Гори с висока конзервационна стойност.	Верификатори: - документална проверка; - наличие на доклади за ГВКС; - процедури за идентификация и опазване на редки и застрашени видове и техните местообитания и елементи на биоразнообразието; - процедури за защита на водни обекти и крайречни зони; - процедури за осигуряване свързаност на ниво ландшафт;
Индикатор 7.2.10 Горскостопанският план включва процедури за оценка на	Верификатори: <u>Документална проверка:</u>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

въздействията от горскостопанските дейности и мерки за превенция и смекчаване на идентифицираните неблагоприятни въздействията върху: а) Екологичните стойности, определени в съответствие с Принципи 6 и 9; б) Социалните стойности, определени в съответствие с Принципи 2 -5 и Принцип 9	- наличие на доклади за ГВКС; - процедури за идентификация и опазване на редки и застрашени видове и техните местообитания и елементи на биоразнообразието; - процедури за защита на водни обекти и крайречни зони; - процедури за оценка, превенция и смекчаване на идентифицираните неблагоприятни въздействия от горскостопанските дейности върху екологичните и социалните стойности.
Индикатор 7.2.11 Горскостопанският план включва описание на програмите за мониторинг, включително на: а) Темпове на растеж и добиви; б) Екологичните стойности, определени в съответствие с Принцип 6; с) Въздействия от горскостопанските дейности, определени в съответствие с Принцип 10; д) Идентифицираните високи консервационни стойности; е) Социалните стойности, чрез въвличане на заинтересованите страни;	Верификатори: - документална проверка; - наличие на доклади за ГВКС; - процедури за мониторинг на описаните елементи.
Индикатор 7.2.11 Горскостопанският план включва карти* на природните ресурси, защитените територии и зони, планираните дейности и собствеността на територията на ГСЕ. *В работната група по стандарта бе направено предложение за	Верификатори: - документална проверка;

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

изискване за наличие на ГИС за ГСЕ над определена площ, напр. 1000 ха. Предложението ще се разгледа отново след общественото обсъждане.	
Индикатор 7.2.11 Горскостопанският план включва и други описания, документи и приложения, които са определени от актуалната специализирана нормативна уредба.	Верификатори: - документална проверка;

Критерии 7.3: Горскостопанският план включва измерими междинни цели, чрез които може да бъде оценяван прогресът за постигане на целите на управление, заложи в плана.

ЗАБЕЛЕЖКА: В Критерий 7.3 се определят измерими междинни цели, които не е необходимо да бъдат количествени. Тези измерими цели могат да се различават в зависимост от мащаба и интензивността на дейностите по управление.

Индикатор 7.3.1 Определени са измерими междинни цели, които се залагат с цел мониторинг на прогреса за постигане на всяка една от целите на управление, заложи в горскостопанския план.	Верификатори: - документална проверка;
Индикатор 7.3.2 В горскостопанския план са определени измерими междинни цели за мониторинг на прогреса за постигане целите на управление, свързани с добиви на продукти от гората.	Верификатори: - документална проверка;
Индикатор 7.3.3 В горскостопанския план са определени измерими междинни цели за мониторинг на прогреса за постигане целите на управление, свързани с темповете на растеж, възобновяването и състоянието на гората.	Верификатори: - документална проверка;
Индикатор 7.3.4 В горскостопанския план са определени измерими междинни цели	Верификатори: - документална проверка;

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

за мониторинг на прогреса за постигане целите на управление, свързани със състава и наблюдаваните промени във флората и фауната.	
Индикатор 7.3.5 В горскостопанският план са определени измерими междинни цели за мониторинг на прогреса за постигане целите на управление, свързани с количеството и качеството на водите.	Верификатори: - документална проверка;
Индикатор 7.3.6 В горскостопанският план са определени измерими междинни цели за мониторинг на прогреса за постигане целите на управление, свързани с плодородието, ерозията и уплътняването на почвата.	Верификатори: - документална проверка;
Индикатор 7.3.7 В горскостопанският план са определени измерими междинни цели за мониторинг на прогреса за постигане целите на управление, свързани с популациите на диви животни и растения, биологичното разнообразие и състоянието на идентифицираните Високи Консервационни Стойности	Верификатори: - документална проверка;
Индикатор 7.3.8 В горскостопанският план са определени измерими междинни цели за мониторинг на прогреса за постигане целите на управление, свързани с уязвимите културни и природни ресурси.	Верификатори: - документална проверка;
Индикатор 7.3.9 В горскостопанският план са определени измерими междинни цели за мониторинг на прогреса за постигане целите на управление, свързани с удовлетвореността на заинтересованите страни от ангажираността им в управлението на горите.	Верификатори: - документална проверка;
Индикатор 7.3.10 В горскостопанският план са определени измерими междинни цели за мониторинг на прогреса за постигане целите на управление, свързани с услугите, предоставяни на местните общности.	Верификатори: - документална проверка;

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатор 7.3.11 В горскостопанският план са определени измерими междинни цели за мониторинг на прогреса за постигане целите на управление, свързани с броя на трудовите злополуки.	Верификатори: - документална проверка;
Индикатор 7.3.12 В горскостопанският план са определени измерими междинни цели за мониторинг на прогреса за постигане целите на управление, свързани с икономическата жизнеспособност на ГСЕ.	Верификатори: - документална проверка;
Индикатор 7.3.13 Определена е честотата, с която се оценява постигането на междинните цели, определени съгласно Индикатор 7.3.1.	Верификатори: - документална проверка;

Критерии 7.4: Горскостопанският план и съпътстващата документация периодично се ревизират и допълват, за да се включат резултатите от мониторинга и оценката, коментари от заинтересовани страни или нова научна или техническа информация, както и да се реагира на променящите се екологични, социални и икономически условия.

Индикатор 7.4.1: Горскостопанският план се ревизира и допълва периодично, най-малко веднъж на 10 години, при което се интегрират резултати от извършвания мониторинг.	Верификатори: - документална проверка - в ГСП са интегрирани приложими резултати от провеждания мониторинг в съответствие с изискванията на Принцип 8.
Индикатор 7.4.2: Горскостопанският план се ревизира и допълва периодично, при което се интегрират резултати от оценки, вкл. резултати от сертификационните одити.	Верификатори: - документална проверка - в ГСП са интегрирани приложими резултати от оценки (напр. оценки на въздействие на горскостопанските мероприятия, оценки при одити на държавни институции, и др.
Индикатор 7.4.3: Горскостопанският план се ревизира и допълва периодично, при	Верификатори: - документална проверка

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

което се интегрират резултати от процеса по ангажиране на заинтересованите страни.	- в ГСП са интегрирани приложими резултати от консултациите със заинтересованите страни.
Индикатор 7.4.4: Горскостопанският план се ревизира и допълва периодично, при което се интегрират нова научна и техническа информация.	Верификатори: - документална проверка - в ГСП е интегрирана приложима нова научна и техническа информация
Индикатор 7.4.5: Горскостопанският план се ревизира и допълва периодично, при което се вземат предвид променящите се екологични, социални и икономически условия.	Верификатори: - документална проверка - в ГСП са интегрирани приложими резултати от оценки и анализи на променящите се екологични, социални и икономически условия.

Критерии 7.5: Резюме на горскостопанския план е обществено достъпно и безплатно за ползване. С изключение на конфиденциалната информация, всички останали компоненти на плана се предоставят от ГСЕ на засегнатите страни при поискване, при което може да таксува само реалната цена за копиране и доставка.

Бележка: За конфиденциална може да се счита информация свързана с: финансови данни и операции, инвестиционни намерения, интелектуална собственост, клиенти, опазването на популациите на уязвими диви животни и растения и техните местообитания, определения за конфиденциалност съгласно законодателството.

Индикатор 7.5.1: Резюме от горскостопанския план е обществено достъпно и безплатно за ползване, освен в случаите в които целият горскостопански план е предоставен за безплатно ползване, с изключение на конфиденциалната информация.	Верификатори: - документална проверка на достъпа до резюме от горскостопанския план. - интервю с горските стопани и заинтересовани страни
Индикатор 7.5.2:	Верификатори:

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Целият горскостопански план, с изключение на конфиденциална информация, се предоставя на засегнатите страни при поискване. По своя преценка ГСЕ може да таксува предоставената информация само с реалната цена за копиране и доставка.	- документална проверка за наличие на процедура за предоставяне на ГСП при поискване, с изключение на конфиденциалната информация; - интервю с горските стопани и заинтересовани страни.
--	---

Критерии 7.6: Пропорционално на мащаба, интензивността и риска от горскостопанските дейности ГСЕ проактивно и прозрачно включва засегнатите страни в процесите на планиране и мониторинг на горскостопанските дейности, както и други заинтересовани страни при поискване от тяхна страна.

Индикатор 7.6.1: Разработени са и се прилагат процедури, които гарантират, че засегнатите страни са проактивно и прозрачно въввлечени в механизма за разрешаване на спорове	Верификатори: - документална проверка за наличието на процедури и прилагането им - интервюта със засегнатите страни
Индикатор 7.6.2: Разработени са и се прилагат процедури, които гарантират, че засегнатите страни са проактивно и прозрачно въввлечени в идентифициране на правата (Критерий 3.1. и Критерий 4.1), местата (Критерий 4.7) и въздействията (Критерий 4.5).	Верификатори: - документална проверка за наличието на процедури и прилагането им - интервюта със засегнатите страни
Индикатор 7.6.4: Разработени са и се прилагат процедури, които гарантират, че засегнатите страни са проактивно и прозрачно въввлечени в дейности за подпомагане на социално-икономическото развитие на местните общности (Критерий 4.4).	Верификатори: - документална проверка за наличието на процедури и прилагането им - интервюта със засегнатите страни
Индикатор 7.6.5: Разработени са и се прилагат процедури, които гарантират, че засегнатите страни са проактивно и прозрачно въввлечени в оценка, управление и мониторинг на Високите Консервационни Стойности	Верификатори: - документална проверка за наличието на процедури и прилагането им - интервюта със засегнатите страни

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатор 7.6.6: Процедурите по въвличане на заинтересовани страни описват как: - са определени подходящите представители и места за контакт (вкл. където е приложимо местни институции, организации и власти); - съвместно са установени и се използват подходящи комуникационни канали, които позволяват информацията да тече свободно и в двете посоки; - се осигурява равнопоставено въвличане на всички представени заинтересовани групи (вкл. жени, младежи, възрастни хора, малцинствени групи); - се записват всички срещи, дискутирани въпроси и постигнати споразумения; - се осигурява одобрението на записите от участниците в срещите; - заинтересованите страни, участващи в процеса на консултации, ще бъдат информирани за резултатите и как резултатите и очакваното им приложение ще бъдат одобрени преди да се продължи с горскостопанските дейности.	Верификатори: - документална проверка за наличието на процедури и прилагането им - интервюта със засегнатите страни
Индикатор 7.6.7 : Засегнатите страни се уведомяват предварително за процесите по планиране и мониторинг, които могат да окажат неблагоприятно въздействие върху тях и техните интереси, като им е дадена възможност за участие в тези процеси, за да се определят начини за избягване и намаляване на очакваните негативни въздействия.	Верификатори: - документална проверка за наличието на процедури и прилагането им - интервюта със засегнатите страни

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

ПРИНЦИП 8 НА FSC: МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА

ПРИНЦИП 8: МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА

ГСЕ демонстрира, че извършва мониторинг на прогреса към постигане на целите на управление, въздействията от горскостопанските дейности и състоянието на гората, обект на сертификация. Мониторингът и оценката се извършват по начин пропорционален на мащаба, интензитета и риска от горскостопанските дейности, за да се постигне адаптивно управление.

8.1 ГСЕ извършва мониторинг на изпълнението на горскостопанския план, вкл. по отношение на политиките и целите на управление, прогреса на планираните дейности и изпълнението на измеримите междинни цели.

Забележка: Междинните цели са средносрочни цели и представляват 50% от стойността на дейностите в плана за управление.

Индикатор 8.1.1 Съществува и се изпълнява редовен, подробно описан и лесен за прилагане метод за годишен мониторинг на горскостопанския план, вкл. по отношение на политиките и целите на управление и измеримите междинни цели.

Верификатори:

- Проверка за наличие на процедура (заповед на директора) и писмен план/метод за мониторинг, който вкл. всички елементи на индикатора.
- Интервю със отговорните служители, относно познаването на плана/метода и на произтичащите от него задължения.

Критерий 8.2 ГСЕ извършва мониторинг и оценка на въздействието от горскостопанските дейности върху социалната и природната среда и на промените в състоянието на околната среда

Индикатор 8.2.1 Съществува и се изпълнява редовен, подробно описан и лесен за прилагане метод за мониторинг на въздействието от горскостопанските дейности върху природната среда.

Верификатор:

- Писмено разписан метод за мониторинг.
- Интервю със отговорните служители, относно познаването на метода за мониторинг и на произтичащите от него задължения.
- Проверка на писмени записи от проведен мониторинг – проверовъчни листи, анализи, резюмета.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	- Интервю със служителите, които извършват теренните проверки – началник-участък, помощник лесничей и др. -
Индикатор 8.2.2 Съществува и се изпълнява редовен, подробно описан и лесен за прилагане метод за мониторинг на въздействието от горскостопанските дейности върху социалната среда.	Верификатори: - Писмено разписан метод за мониторинг - Проверка на писмени записи от проведен мониторинг – проверовъчни листи, анализи, резюмета. - Интервю със отговорните служители, относно познаването на метода за мониторинг и на произтичащите от него задължения.
Индикатор 8.2.3 Съществува и се изпълнява редовен, подробно описан и лесен за прилагане метод за мониторинг на промените в околната среда.	Верификатори: - Писмено разписан метод за мониторинг - Проверка на писмени записи от проведен мониторинг – проверовъчни листи, анализи, резюмета. - Интервю със отговорните служители, относно познаването на метода за мониторинг и на произтичащите от него задължения.

Критерии 8.3 ГСЕ анализира резултатите от мониторинга и оценките и интегрира резултатите от анализа в процеса на планиране на горскостопанските дейности

Индикатор 8.3.1 Резултатите от мониторинга и оценките се анализират и горскостопанските дейности се адаптират своевременно, за да се изпълнят изискванията на този стандарт.	Верификатори: - Доклад от извършен мониторинг и анализ на мониторинга, вкл. неговите приложения (проверовъчни листи и др.). - Теренна проверка: Проверява се изпълнението на предвидените дейности на терен, в т.ч на настъпилите, вследствие на резултатите от мониторинга, промени в дейностите. - Проверява се информираността на отговорните служители относно процедурата за мониторинг.
Индикатор 8.3.2 Анализът на мониторинга и оценките се	Верификатори:

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

интегрират в процесите на ревизии на плана за управление.	- Документална проверка: - Проверка на горскостопанския план - Проверка на документи по подготовка, планиране и провеждане на лесовъдските дейности – карнет-описи, технологични планове, план-извлечения. Търсят се доказателства за включването на идентифицирани при мониторинга рискове, настъпили промени и отклонения, в процеса на планиране на дейностите. - Проверява се информираността на отговорните служители относно включването на резултатите от мониторинга в ежегодното планиране и извършване на дейностите.
Индикатор 8.3.3 Целите на управление и планираните горскостопански дейности се ревизират ако се окаже, че резултатите от тях не съвпадат с изискванията на този стандарт.	Верификатори: - Проверка на горскостопанския план и променящата го документация - Интервюта с ръководството и служителите на ГСЕ - Проверка на терен

Критерии 8.4 ГСЕ прави публично достояние резюме от резултатите от мониторинга. Тази информация се предоставя безплатно и свободно с изключение на конфиденциална информация.

Индикатор 8.4.1 Резюме от резултатите от мониторинга, с изключение на конфиденциална информация, е публично достъпно и се предоставя безплатно.	Верификатори: - Проверка за наличие на достъпно публично резюме – на информационно табло, на интернет страницата на ГСЕ. - Интервю с представители на местната общност.
--	---

Критерии 8.5 ГСЕ има и прилага система за проследяване на продукцията пропорционална на мащаба, интензивността и риска от осъществяваните дейности, за да демонстрира източника и количеството на продуктите в съответствие с планираните резултати за всички

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

дървесни продукти от гората обект на сертификация, които са маркирани като FSC сертифицирани.

Индикатор 8.5.1 Изпълнява се система за проследяване на всички продукти от гората, обект на сертификация, които излизат на пазара като FSC сертифицирани продукти.	Верификатори: - Проверка за наличие на процедура по индикатора – Заповед, система, план за проследяване на продуктите. - Интервю със отговорните служители, относно познаването на системата и на произтичащите от него задължения.
Индикатор 8.5.2 Събира се и се документира информация за всички продукти(които са маркирани като FSC сертифицирани), които напускат гората. Документираното включва минимум следната информация: 1. дървесен вид 2. тип продукт (асортимент дървесина и др.) 3. количество 4. информация, чрез която материалът може да се проследи до сертифицираната ГСЕ. 5. дата на добиване или производство на продукта 6. дали материалът е бил продаден на сертифицирана (CoC) организация	Верификатори: - Проверка на счетоводни документи – фактури, товарителници, превозни билети, договори за продажба на продукти. - Проверка на досиета на обекти – карнет-опис, сортиментна ведомост, приемно-предавателни протоколи за добити продукти.
8.5.3 Фактурите за продажба се пазят минимум 5 години за продуктите, които са продадени като FSC сертифицирани продукти. Фактурите съдържат минимум следната информация: 1. име и адрес на купувача 2. дата на продажба 3. дървесен вид или тип продукт 4. Продадено количество 5. Сертификационен код на купувача 6. FSC Група продукти /FSC Product Group/	Верификатор: - Проверка на счетоводни документи – фактури, товарителници, превозни билети, договори за продажба на продукти. - Проверка на досиета на обекти – карнет-опис, сортиментна ведомост, приемно-предавателни протоколи за добити продукти.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

ПРИНЦИП 9 НА FSC: ГОРИ С ВИСОКА КОНСЕРВАЦИОННА СТОЙНОСТ

Принцип 9: Дейностите по стопанисване на горите с висока консервационна стойност поддържат или увеличават характеристиките, които ги определят като такива. Решенията, отнасящи се до гори с висока консервационна стойност, винаги се разглеждат в контекста на превантивния подход.

Критерий 9.1 ГСЕ чрез ангажиране на засегнатите/заинтересовани страни и други средства и източници, извършва оценка за наличието на следните характеристики определящи горите с висока консервационна стойност (ГВКС), в съответствие с обхвата и интензивността на стопанисването на гората:

ВКС1 Горски територии, в които са съсредоточени глобално, регионално или национално значими стойности за биоразнообразието (напр. ендемизъм, застрашени видове, рефугии).

ВКС2 Горски територии, които включват глобално, регионално или национално значими гори на ландшафтно ниво, които се съдържат в, или обхващат горското стопанство, в което жизнеспособни популации на повечето или всички естествено срещащи се видове съществуват в естествените си нива на разпространение и плътност.

ВКС3 Горски територии, които попадат в или включват редки, застрашени или заплашени от изчезване екосистеми.

ВКС4 Горски територии, които изпълняват важни природни функции в критични ситуации (напр. водозадържащи и водоохранни функции, контрол на ерозията).

ВКС5 Горски територии, фундаментални за задоволяване на основните потребности на местните общности (поминък, здраве)

ВКС6 Горски територии, критични за традиционната културна идентичност на местните общности (територии с културно, екологично, икономическо или религиозно значение, определено съвместно с местните общности).

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 9.1.1: На територията на сертифицираната гора или на района, в който тя попада, е извършено специализирано проучване за определяне на горите с висока консервационна стойност (ГВКС), съгласно Националното практическо	<u>Документална проверка:</u> Проучване на ГВКС Процедура/заповед, от които да е видно, че се прилага от служителите в стопанството, или че са запознати с доклада.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

ръководство за определяне, управление и мониторинг на гори с висока консервационна стойност	<u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали са определени ГВКС – гори във фаза на старост, редки растителни видове, гнезда на птици и т.н. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати с наличието на ГВКС.
Индикатор 9.1.2: Резултатите от проучването по Индикатор 9.1.1 са представени в доклад с карти на идентифицираните ГВКС и препоръки за управлението им.	<u>Документална проверка:</u> Доклад ГВКС с препоръки за управление Карти с наличните ГВКС <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати с наличието на ГВКС.
Индикатор 9.1.3 При изготвяне на проучването по Индикатор 9.1.1 за наличие на ГВКС са проведени и документирани консултации със заинтересовани страни и експерти, компетентни по категориите ГВКС.	<u>Документална проверка:</u> Списък с участвалите експерти в изготвянето на доклада Списък с консултираните заинтересовани лица и експерти Писма до заинтересовани страни Документи от обществено обсъждане, мнения, становища и др. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали местните заинтересовани страни са наясно с наличието на ГВКС в района.

Критерий 9.2: ГСЕ трябва да разработи ефективни стратегии/мерки, които да поддържат и/или повишават установените високи консервационни стойности, чрез ангажиране на експерти и на засегнатите/заинтересованите страни.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 9.2.1: Заплахите за установените високи консервационни стойности са идентифицирани и документираны. <i>Забележка:</i> За да се покрие индикатора трябва или в Доклада за ГВКС да се идентифицират и заплахите или да се изготви отделен документ, в който да се посочват.	<u>Документална проверка:</u> Доклад ГВКС с включени заплахи. Списък на заплахи за идентифицираните ГВКС. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се вземат предвид определените заплахи <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати с наличието на ГВКС и какви са заплахите за тях.
Индикатор 9.2.2: Планът за управление и/или съпътстващата го документация включват специфични стратегии/мерки за поддържане и опазване на горите с висока консервационна стойност, които се вземат предвид преди започване и по време на провеждане на горскостопанските дейности.	<u>Документална проверка:</u> Доклад за ГВКС в разделите „Препоръки за стопанисване” Досиета на обектите <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се вземат предвид и прилагат определените мерки за поддържане и опазване на ГВКС преди стартиране на горскостопанските дейности. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати с наличието на ГВКС и какви мерки и дейности се изпълняват за опазването им преди стартиране на горскостопанските дейности.
Индикатор 9.2.3 Засегнатите/заинтересованите страни, както и местни/регионални експерти са ангажирани в идентифицирането и разработването на специфични стратегии/мерки и управленски дейности за поддържане и/или повишаване на установените високи консервационни стойности.	<u>Документална проверка:</u> Списък с участвалите експерти в изготвянето на доклада за ГВКС в разделите „Препоръки за стопанисване” Списък с консултираните заинтересовани лица и експерти Писма до заинтересовани страни Документи от обществено обсъждане, мнения, становища и др.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	<u>Интервюта:</u> Дава информация дали местните заинтересовани страни са наясно с горскостопански дейности и как се отразяват на ГВКС.
Индикатор 9.2.4 Разработените специфични стратегии/мерки за опазване се основават на превантивен подход.	<u>Документална проверка:</u> Доклад за ГВКС в разделите „Препоръки за стопанисване” Досиета на обектите - дали преди стартиране на горскостопанските дейности са взети предвид наличието на ГВКС и как са отразени в документацията - технологични планове, карнет описи и т.н. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се вземат предвид определените мерки за поддържане и опазване на ГВКС преди започване на горскостопанските дейности. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати с наличието на ГВКС и какви мерки се предприемат преди стартиране на горскостопанските дейности.

Критерий 9.3: ГСЕ прилага стратегии и действия, които поддържат и/или увеличават установените високи консервационни стойности. Тези стратегии и действия трябва да се основават на превантивния подход и да бъдат в съответствие с обхвата и интензивността на горскостопанските дейности.

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 9.3.1: ГСЕ изпълнява разработените специфични стратегии/мерки за опазване на горите с висока консервационна	<u>Документална проверка:</u> Доклад за ГВКС в разделите „Препоръки за стопанисване”

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

стойност.	Досиета на обектите <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се прилагат посочените в Доклада мерки за опазване на ГВКС <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати мерките и дали ги прилагат по време на работа.
Индикатор 9.3.2: Прилаганите специфични стратегии/мерки за всяка ГВКС се основават на превантивен подход в съответствие с обхвата и интензивността на горскостопанските дейности.	<u>Документална проверка:</u> Доклад за ГВКС в разделите „Препоръки за стопанисване” Досиета на обектите <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се вземат предвид и прилагат определените мерки за поддържане и опазване на ГВКС <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати с наличието на ГВКС и какви мерки и дейности се изпълняват за опазването им.
Индикатор 9.3.3 Дейности, които вредят високите консервационни стойности, се преустановяват незабавно и се предприемат действия за тяхното възстановяване и защита.	<u>Документална проверка:</u> Доклад за ГВКС в разделите „Препоръки за стопанисване” Досиета на обектите Процедура за действие или Заповед как да се действа в случай на нарушаване на ГВКС. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се вземат предвид и прилагат мерки за поддържане и опазване на ГВКС и ако се приложи дейност, която нарушава ВКС, как се вземат дейности за при установяването и.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	<u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати с дейностите, които вредят на наличните ГВКС и какви мерки се предприемат за прекратяването на дейността и опазването на ГВКС.
--	---

Критерий 9.4: Периодично се провежда мониторинг за оценка на промените в състоянието на ГВКС и на ефективността на мерките, предприети за поддържане или увеличаване на определените консервационни характеристики. Мониторингът е в съответствие с обхвата, интензивността и риска на провежданите горскостопански дейности. В мониторинга се ангажират експерти и засегнатите/заинтересовани страни.

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 9.4.1 В съответствие с препоръките за мониторинг на ГВКС по Практическото ръководство за определяне, управление и мониторинг на гори с висока консервационна стойност се прилага Система/Програма за периодичен/ежегоден мониторинг на идентифицираните на територията ГВКС.	<u>Документална проверка:</u> Доклад за ГВКС в разделите „Препоръки за мониторинг” Разработена Система/Програма за мониторинг - процедура, заповед. Попълнени форми за проведен мониторинг <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се прилагат посочените в Доклада препоръки за мониторинг на ГВКС <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с препоръките за мониторинг.
Индикатор 9.4.2 Системата/Програмата за мониторинг на идентифицираните ГВКС съответства на уязвимостта на консервационните стойности, оценява ефективността на превантивните стратегии/мерки и е съобразена с обема и вида на	<u>Документална проверка:</u> Доклад за ГВКС в разделите „Препоръки за мониторинг” Разработена Система/Програма за мониторинг - процедура, заповед. Попълнени форми за проведен мониторинг

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

горскостопанските дейности.	<u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се прилагат посочените в Доклада препоръки за мониторинг на ГВКС <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с препоръките за мониторинг.
Индикатор 9.4.3 Системата/Програмата за мониторинг има достатъчен обхват, детайлност и честота за установяване на настъпили промени в ГВКС, в сравнение с първоначалната оценка за тяхното състояние от Доклада за ГВКС.	<u>Документална проверка:</u> Доклад за ГВКС в разделите „Препоръки за мониторинг” Разработена Система/Програма за мониторинг - процедура, заповед. Попълнени форми за проведен мониторинг <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се прилагат посочените в Доклада препоръки за мониторинг на ГВКС <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с препоръките за мониторинг.
Индикатор 9.4.4 Резултатите от мониторинга се отразяват писмено в стандартни форми.	<u>Документална проверка:</u> Доклад за ГВКС в разделите „Препоръки за мониторинг” Досиета на обектите Попълнени форми за проведен мониторинг <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се прилагат посочените в Доклада препоръки за мониторинг на ГВКС <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	препоръките за мониторинг и по какъв начин попълва формите за мониторинг.
Индикатор 9.4.5 Системата/Програмата за мониторинг включва участие на експерти и засегнатите/заинтересованите страни.	<u>Документална проверка:</u> Списък с участвалите експерти в изготвянето на доклада за ГВКС в разделите „Препоръки за мониторинг” Списък с консултираните заинтересовани лица Писма-покани до заинтересовани страни да участват в мониторинговите дейности Разработена Система/Програма за мониторинг - процедура, заповед. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали местните заинтересовани страни и експерти участват по някакъв начин в мониторинга на ГВКС.
Индикатор 9.4.6 Ежегодно се извършва анализ на резултатите от мониторинга на идентифицираните ГВКС и ефективността на стратегиите/мерки по опазване на ГВКС.	<u>Документална проверка:</u> Доклад за ГВКС в разделите „Препоръки за мониторинг” Разработена Система/Програма за мониторинг - процедура, заповед. Попълнени форми за проведен мониторинг Доклад или анализ на резултатите от проведения мониторинг. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се прилагат посочените в Доклада препоръки за мониторинг на ГВКС <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с препоръките за мониторинг и по какъв начин попълва формите за мониторинг. Интервюира се лицето отговорно за извършване на ежегодния анализ.
Индикатор 9.4.7 Резултатите от анализа по Индикатор 9.4.6 се използват в процеса на планиране на горскостопанските дейности и актуализирането на специфичните стратегии/мерки	<u>Документална проверка:</u> Доклад за ГВКС в разделите „Препоръки за мониторинг” Разработена Система/Програма за мониторинг - процедура,

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

за опазване на ГВКС в съответните планови документи, за да се гарантира поддържането и/или повишаването консервационните стойности.	заповед. Попълнени форми за проведен мониторинг Доклад или анализ на резултатите от проведения мониторинг. Горскостопанските планове Досиетата на обектите Доклади, становища, констативни протоколи <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се прилагат посочените в Анализа препоръки за промяна на дейностите според мониторинга на ГВКС <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с препоръките за мониторинг и дали реагират адекватно ако се наложи промяна на дейностите според резултатите от мониторинга.
---	---

ПРИНЦИП 10 НА FSC: ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ГОРСКОСТОПАНСКИТЕ ДЕЙНОСТИ

Принцип 10: Осъществяване на горскостопански дейности

Извършените дейности, от или за ГСЕ в обхвата на сертификация, са планирани и изпълнени в съответствие с икономическите, екологичните и социални политики на ГСЕ и в съгласие с всички Принципи и Критерии на FSC. (Нов)

Критерий 10.1 След извършено ползване или в съответствие с горскостопанския план/проект, ГСЕ посредством естествени или изкуствени методи за възобновяване, възстановява растителната покривка своевременно до състоянието, което е било преди ползването или до по-добро състояние. (Нов)

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 10.1.1: Във всички територии, в които е извършвано ползване са взети мерки, които:	<u>Документална проверка:</u> Горскостопански план

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

1. Защиават засегнатите екологични стойности (например почвите в териториите, в които има опасност от възникване на ерозия) и 2. са подходящи, за да се възстанови гората до нейното естествено състояние или цялостното състояние на гората от преди добива по отношение на видов състав, структура, продуктивност, пълнота на насаждението и оптимални нива на възобновяване на икономически значимите видове с цел да поддържа или да подобри цялостната продуктивност на гората обект на сертификация.	Технологични планове за дърводобив Технологични планове за залесяване <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали предвидените мероприятия са изпълнени така, че да отговарят на предвиденото в плановете. Проверява се състоянието на естественото възобновяването/подпомагане на възобновяването или създадените култури. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати с начините на възобновяване на насаждението след провежданите мероприятия. Изпълняват ли се предвидените дейности по възобновяване съгласно документацията (проект, планове).
Индикатор 10.1.2: Дейностите по възобновяване на гората са изпълнени по начин, съответстващ на допустимия годишен добив и вида на насажденията както следва: 1. Гората се възобновява естествено. 2. Залесявания се извършват само в случай на едроплощни нарушения и то на местата със затруднено или забавено естествено възстановяване на местната горска растителност. Използват се само местни видове и произходи. 4. Толерира се развитието на естествените сукцесионни процеси като фаза на „предгора“.	<u>Документална проверка:</u> Горскостопански план Технологични планове за дърводобив Технологични планове за залесяване Документи при наличие на едроплощни нарушения <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали предвидените мероприятия са изпълнени така, че да отговарят на предвиденото в плановете. Проверка в отгледани насаждения за: а) повреди от абиотичен характер;

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	b) h/d: 85-55. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати с начините на възобновяване на насаждението след провежданите мероприятия.
Индикатор 10.1.3: Дейностите по възстановяване на гората са изпълнени по начин, съответстващ на допустимия годишен добив и вида на насажденията. Насаждения с изкуствен произход се стопанисват по начини и методи, които подпомагат превръщането им в естествени гори: - подпомага се възобновяването на местни, типични за района видове в насажденията; - лесовъдските мероприятия благоприятстват създаването и поддържането на структурни характеристики, типични за естествените гори в района.	<u>Документална проверка:</u> Горскостопански план Технологични планове за дърводобив Технологични планове за залесяване <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали предвидените мероприятия са изпълнени така, че да отговарят на предвиденото в планове. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати с изискванията по възстановяване на гората

Критерий 10.2: За възстановителните дейности ГСЕ използва видове, които са добре адаптирани към екологичните изисквания на средата и по отношение на горскостопанските цели. За възстановителните дейности ГСЕ използва местни видове и местни генотипове, освен ако е налице ясна и убедителна обосновка за използване на други

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 10.2.1: Изборът на видове, включително генотипове, за залесяване съответства на цялостната им устойчивост по отношение на екологичните условия на средата (условията на	<u>Документална проверка:</u> Горскостопански план Технологични планове за дърводобив

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

месторастене). С оглед запазване на биологичното разнообразие, при създаването на горски плантации и възстановяването на нарушените екосистеми се използват местните видове пред местните. Неместните видове и генотипи се използват само при наличие на убедителна обосновка, че превъзхождат местните и са наблюдавани за поява на необичайна смъртност, болести или насекомни каламитети и неблагоприятни екологични въздействия.	Технологични планове за залесяване Документи при наличие на едроплощни нарушения Документи, обосноваващи необходимостта от залесяване с неместни видове и генотипове. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се вземат предвид изискванията заложи в проекта и плановите. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати с видовете с които се възобновява и техните екологични изисквания към средата.
Индикатор 10.2.2: Изборът на видове, включително генотипове, при извършване на възстановителните дейности е ясно обоснован и документиран от гледна точка на заложените цели.	<u>Документална проверка:</u> Горскостопански план Технологични планове за дърводобив Технологични планове за залесяване Документи при наличие на едроплощни нарушения Документи, обосноваващи необходимостта от залесяване с неместни видове и генотипове. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се вземат предвид изискванията заложи в проекта и плановите. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати с видовете с които се възобновява и каква е стопанската или екологичната цел.

Критерий 10.3: ГСЕ използва чужди/неместни видове само когато съществува надеждна информация и/или опит, показващ че видовете могат да бъдат контролирани в случай на инвазивно поведение, и че могат да бъдат приложени ефективни смекчаващи мерки.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 10.3.1: Местни дървесни видове не се заменят с чужди/неместни видове.	<u>Документална проверка:</u> Горскостопански план Технологични планове за залесяване <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали не се внасят неместни видове на мястото на местни видове. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати за невнасянето на чужди видове на мястото на местни.
Индикатор 10.3.2: Чужди/неместни видове могат да бъдат използвани, само когато се докаже чрез проучване и писмена обосновка, че са екологически добре адаптирани към месторастенето, не са инвазивни, и не оказват съществено негативно екологично влияние върху екосистемите. Забележка: Неместни видове могат се използват само в случаите, когато няма нарушаване на Индикатор 10.3.1, т.е. няма заменяне на местни с неместни видове.	<u>Документална проверка:</u> Горскостопански план Технологични планове за залесяване Документи обосноваващи изискванията на индикатора <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали внесените неместни видове съответстват на проучванията и обосновките <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати с обосновките и причините за внасяне на неместни видове.
Индикатор 10.3.3: Чужди/неместни видове могат да бъдат използвани, само когато съществува директен опит и/или резултати от научни изследвания, които показват, че въздействията могат да бъдат контролирани, и че ефективни смекчаващи мерки могат да бъдат приложени, за да се контролира разпространението на тези видове извън територията, на която са въведени.	<u>Документална проверка:</u> Горскостопански план Технологични планове за залесяване Документи обосноваващи изискванията на индикатора Посочени смекчаващи мерки <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали внесените неместни видове съответстват на проучванията и обосновките и се прилагат

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	смекчаващи мерки. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати със смекчаващите мерки и дали прилагат ефективен контрол
Индикатор 10.3.4: Използването на чужди/неместни видове се контролира стриктно, като активно се следи за евентуални негативни екологични въздействия.	<u>Документална проверка:</u> Горскостопански план Технологични планове за залесяване Разписани изисквания за прилагане на ефективен контрол <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали внесените неместни видове съответстват на проучванията и обосновките и дали се контролира въздействието им върху околните територии. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците дали прилагат ефективен контрол върху неместните видове.
Индикатор 10.3.5. ГСЕ извършва мониторинг върху и контрол на разпространението на инвазивните видове, като предприема мерки за тяхното ограничаване и постепенно редуциране.	<u>Документална проверка:</u> Горскостопански план Технологични планове за залесяване Разписани изисквания за прилагане на мониторинг, ефективен контрол и мерки върху инвазивните видове <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали внесени в миналото или самостоятелно разпространяващи се на територията инвазивни видове се контролират и се ограничават и постепенно се редуцират. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците дали прилагат ефективен контрол върху инвазивните видове и са запознати с мерките за тяхното ограничаване и премахване.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатор 10.3.6 Ако системите и мерките за контрол на инвазивното поведение са неефективни по отношение на неместни видове, въведени от ГСЕ, се изработват и прилагат програми за пълно елиминиране на тези видове.	<u>Документална проверка:</u> Горскостопански план Технологични планове за залесяване Разписани изисквания за прилагане на мониторинг, ефективен контрол и мерки върху инвазивните видове. Програма за пълно елиминиране на инвазивните видове. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали внесени в миналото или самостоятелно разпространяващи се на територията неместни/инвазивни видове се контролират и се елиминират изцяло. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците дали прилагат ефективен контрол върху неместните/инвазивните видове и са запознати с мерките за тяхното пълно премахване.
--	--

Критерий 10.4: ГСЕ не използва генетично модифицирани организми (ГМО) в рамките на гората обект на сертификация.

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 10.4.1 ГСЕ не използва генетично модифицирани организми.	<u>Документална проверка:</u> Горскостопански план Разписани заповеди със забранителен режим по индикатора <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали са ползвани ГМО <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат със забраните за ползване на ГМО

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Критерий 10.5: ГСЕ използва горскостопански практики, които са екологично подходящи за растителността, видовете, конкретните места и целите на управление.

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 10.5.1 Прилагат се лесовъдски системи, които създават и поддържат видовото, възрастовото и структурното разнообразие, както на ниво насаждение, така и на ниво ландшафт (сечи с дълъг възобновителен период и изборни сечи).	<u>Документална проверка:</u> Горскостопански план Технологични планове <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се прилагат подходящите лесовъдски системи <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с подходящите лесовъдски системи и практики.

Критерий 10.6: ГСЕ избягва или цели да преустанови използването на торове. В случаите, когато са използвани торове, ГСЕ предотвратява, смекчава и/или възстановява щетите, нанесени върху екологичните стойности

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 10.6.1 Използването на торове се избягва или се намалява с цел напълно да бъде преустановено, вкл. чрез използването на горскостопански практики, които избягват или редуцират необходимостта от торове.	<u>Документална проверка:</u> Програма за намаляване използването на торовете. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се използват торове. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с използването на торовете.
Индикатор 10.6.2 В случаите, в които се използват торове, техният вид, количество и честота на приложение се документират.	<u>Документална проверка:</u> Писмен документ за намаляване използването на торовете. Регистър на торовете и химикалите

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	<u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се използват торове. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с използването на торовете.
Индикатор 10.6.3 В случаите, в които се използват торове се опазват екологичните стойности, вкл. чрез прилагането на мерки за предотвратяване на негативно въздействие.	<u>Документална проверка:</u> Програма за намаляване използването на торовете. Програма или указания за превенция при употреба на торове. Указания за прилагане на мерки за ограничаване на негативните последствия. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се използват торове. Проверява се има ли негативни въздействия от тяхната употреба. Предприети мерки за превенция и ограничаване. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала с използването на торовете. Как действат в случай на негативни въздействия. Запознати ли са и прилагат ли мерки за превенция и ограничаване на негативните последствия.
Индикатор 10.6.4 Негативните въздействия нанесени върху екологичните стойности от използването на торове се смекчават или възстановяват.	<u>Документална проверка:</u> Програма за намаляване използването на торовете. Програма или указания за превенция при употреба на торове. Указания за прилагане на мерки за намаляване на негативните последствия и тяхното ликвидиране. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се използват торове. Проверява се има ли негативни въздействия от тяхната употреба. Предприети мерки за ограничаване на въздействията. Дейности по възстановяване на последствията.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	<i>Интервюта:</i> Дава информация дали персонала с използването на торовете. Как действат в случай на негативни въздействия. Запознати ли са и прилагат ли мерки за смекчаване и ликвидиране на негативните последици.
--	--

Критерий 10.7: ГСЕ използва интегрирани системи за управление на вредителите и лесовъдски системи, които избягват или целят да преустановят използването на химически пестициди. ГСЕ не използва химически пестициди, които са забранени от FSC. В случаите, когато се използват пестициди, ГСЕ предотвратява, смекчава и/или възстановява щетите нанесени върху екологичните стойности и човешкото здраве

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 10.7.1 Използват се интегрирани системи за борба с вредителите, вкл. избор на конкретни лесовъдски системи, за да се намали честотата, нивото и количеството на използваните химическите пестициди. Целта е да се достигне до окончателно елиминиране на пестицидите или значително и повсеместно намаляване на тяхното използване.	<u>Документална проверка:</u> Програма/Стратегия за намаляване използването на пестицидите. Горскостопански план – лесовъдски системи Технологични планове Доклади от ЛЗС <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се използват пестициди. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с използването на пестицидите.
Индикатор 10.7.2 В горскостопанската практика не се използват веществата от Тип 1А и 1В на Световната здравна организация, хлорвъглеродните пестициди; неразпадащи се пестициди; токсични пестициди или такива чиито производни остават биологично активни и се акумулират в хранителната верига, както и всички пестициди, които са забранени с международни споразумения. Химикали, класифицирани от FSC	<u>Документална проверка:</u> Програма/Стратегия за намаляване използването на пестицидите. Регистър на пестицидите. Актуален списък на забранените за ползване пестициди. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се използват забранени пестициди.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

като много рискови, се използват единствено при одобрена от FSC молба за дерогация.	<i>Интервюта:</i> Дава информация дали персонала е запознат с използването на забранените пестициди.
Индикатор 10.7.3 Поддържа се регистър на използваните пестициди. Регистърът съдържа информация за името на пестицида; активните съставки на пестицида; количеството на активните съставки; дата, място и причина за използване на пестицида.	<i>Документална проверка:</i> Програма/Стратегия за намаляване използването на пестицидите. Регистър на пестицидите. Списък на забранените за ползване пестициди. <i>Теренна проверка:</i> На терен се проверява дали се използват забранени пестициди. <i>Интервюта:</i> Дава информация дали персонала е запознат с използването на забранените пестициди.
Индикатор 10.7.4 При използването на пестициди и други химикали се прилагат подходящи методи за работа, като се спазват следните основни правила: - Практиките за складиране и работа с пестициди/химикали са безопасни, отговарят на изискванията на нормативната уредба и се прилагат в минимално ефективните количества при стриктно спазване указанията на производителя; - Забранява се използването или съхраняването на препарати за третиране на семена и разсад, които са на основата на живачни, органофосфатни и органохлорни съединения (вкл. гама халогенни циклични въглеводороди (HCH), линдан и бензоллови хексахлориди (BHC) или други дълготрайни химикали, които могат да се натрупват в хранителните вериги или екосистемата; - Транспортирането и съхранението е в обезопасени и запечатани /осигурени срещу течове/ помещения и съдове; - Третирането с препарати се забранява на разстояние по-малко от 20 метра от водните течения и 30 метра от водоеми, язовири и	<i>Документална проверка:</i> Програма/Стратегия за намаляване използването на пестицидите. Регистър на пестицидите. Списък на забранените за ползване пестициди. Разписани подробни указания за работа с пестицидите Проведени инструктажи. <i>Теренна проверка:</i> На терен се проверява дали как се използват пестицидите. Спазват ли се изискванията на индикатора. <i>Интервюта:</i> Дава информация дали персонала е запознат с условията на ползване, транспортиране и съхранения и т.н.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

езера; - Третирането с химикали се забранява през периодите, когато почвата е замръзнала, покрита със сняг, през дъждовни периоди или периоди на силно засушаване; - Забранява се потапянето на фиданки, обработвани с химически препарати във водни потоци, блата, кладенци или карстови извори; - Преди третирането се вземат мерки за предупреждаване на животновъдите, пчеларите, билкарите, гъбарите, туристическите дружества в района и други заинтересовани страни в срокове достатъчни за реакция от страна на хората.	
Индикатор 10.7.5 Налице е писмена процедура за прилагане на спешни мерки за неутрализиране на разливи или други инциденти с химикали. Води се подробна документация за всички инциденти свързани с химикали.	<u>Документална проверка:</u> Писмена процедура за прилагане на спешни мерки за неутрализиране на разливи или други инциденти с химикали. Регистър на инцидентите Разписани подробни указания за работа с пестициди. Проведени инструктажи. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява как се използват пестицидите. Спазват ли се изискванията на индикатора. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат как да действа в случаи на разливи или други инциденти.
Индикатор 10.7.6 В случай, че се използват пестициди(или други химикали) методите за тяхното прилагане минимизират използваните количества като осигуряват ефективни резултати и опазване на околните ландшафти вкл.: 1. Не се използват пестициди, които са опасни за водните организми и други представители на дивата флора и фауна;	<u>Документална проверка:</u> Писмена процедура за методите на прилагане, включващи указания и прагове по прилагането на индикатора. Разписани подробни указания за работа с пестициди. Проведени инструктажи.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

2. Не се използват пестициди в неподходящи условия (напр. във ветровито време); 3. Избягват се химикали, чиито основни компоненти или вторични компоненти (компоненти в резултат на разпадане) са токсични за растенията и животните; 4. Създават се буферни зони, в които не се използват пестициди около: местообитания на редки и застрашени видове, редки растители съобщества, крайречни/влажни зони.	<u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява как се използват пестицидите. Спазват ли се изискванията на индикатора - има ли буферни зони, вида на пестицидите и др. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат как да прилага указанията при ползване на пестициди и опазване на водните течения, местообитания и т.н.
Индикатор 10.7.7 Избягват се/ предотвратяват се вредите върху екологичните стойности и човешкото здраве, които могат да бъдат нанесени при използването на химикали. В случай на нанесени вреди се прилагат смекчаващи или възстановяващи мерки.	<u>Документална проверка:</u> Писмена процедура за прилагане на спешни мерки за неутрализиране на разливи или други инциденти с химикали. Регистър на инцидентите Разписани възстановяващи и смекчаващи мерки Проведени инструктажи. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява как се използват пестицидите. Спазват ли се изискванията на индикатора. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат как се прилагат смекчаващи и възстановяващи мерки

Критерий 10.8: ГСЕ минимизира, мониторира и стриктно контролира използването на агенти за биологичен контрол/биологични агенти в съответствие с международно признатите научни протоколи. В случаите, в които се използват биологични агенти, ГСЕ предотвратява, минимизира и/или възстановява щетите върху екологичните стойности.

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 10.8.1 Използването на биологични агенти се	<u>Документална проверка:</u>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

осъществява в съответствие с изискванията на националното законодателство и и международно признатите научни протоколи.	Програма/Стратегия за използването на препарати за биологичен контрол. Доклади от ЛЗС <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се използват биологични агенти по начин отговарящ на индикатора. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с използването на биологичните агенти.
Индикатор 10.8.2 Екологичните стойности са опазени от сериозни въздействия, причинени от биологични агенти.	<u>Документална проверка:</u> Програма/Стратегия за използването на препарати за биологичен контрол. Доклад за ГВКС - проверява се дали не са ползвани биологични агенти в някои от стойностите от доклада <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се използват биологични агенти и дали са ползвани в ГВКС. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с използването на биологичните агенти в ГВКС.
Индикатор 10.8.3* Използването на биологични агенти се описва, като се води регистър за вида, количеството, датата, мястото и причината за тяхното използване.	<u>Документална проверка:</u> Процедура за ползването на биологичните агенти Регистър за биологичните агенти. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали използваните биологични агенти отговарят на записаното в регистъра. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с използването на биологичните агенти.
Индикатор 10.8.4 Употребата на биологични агенти се	<u>Документална проверка:</u>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

минимизира, мониторира и контролира.	Процедура за ползването на биологичните агенти, включваща указания за минимизиране на употребата, начините на мониторинг и контрол. Регистър за биологичните агенти. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява как се контролират и мониторират използваните биологични агенти . <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с контрола и мониторинга на биологичните агенти.
Индикатор 10.8.5 Щетите от използването на биологични агенти от страна на ГСЕ върху екологичните стойности се идентифицират и смекчават или възстановяват.	<u>Документална проверка:</u> Писмена процедура за прилагане на мерки или дейности при констатирани негативни ефекти. Разписани възстановяващи и смекчаващи мерки Проведени инструктажи. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява как се използват биологичните агенти и дали има щети. При констатирани негативни въздействия какви мерки се прилагат. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат как се прилагат смекчаващи и възстановяващи мерки.

Критерий 10.9: ГСЕ оценява рисковете и осъществява дейности, които намаляват потенциалните негативни въздействия от природни бедствия в съотношение пропорционално на мащаба, интензивността и риска.

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 10.9.1 Оценява се риска от увеличаване на природните бедствия в резултат от горскостопанските дейности.	<u>Документална проверка:</u> Оценка на риска от провежданите горскостопански дейности по

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	отношение устойчивост на природни бедствия. Оценката трябва да включва характерните за ГСЕ природни бедствия: наводнения, лавини, пожари и т.н. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява прилаганите стопански дейности дали биха направили гората уязвима на природни нарушения. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с негативните въздействия на стопанските дейности по отношение стабилността на гората спрямо природни бедствия.
Индикатор 10.9.2 Горскостопанските дейности се адаптират и/или се разработват и прилагат мерки за намаляване на идентифицираните рискове.	<u>Документална проверка:</u> Оценка на риска от провежданите горскостопански дейности по отношение устойчивост на природни бедствия. Разработване на мерки за промяна на прилаганите практики в случай на негативна оценка. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява прилаганите стопански дейности дали биха направили гората уязвима на природни нарушения. Прилагат ли се мерки и дали се променят видове мероприятия при негативна оценка. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с мерките, които се прилагат в случай на негативна оценка на риска.

Критерий 10.10: ГСЕ управлява развитието на инфраструктурата, транспортните дейности и горскостопанските дейности, така че водните ресурси и почвите са опазени, безпокойството и вредите върху редките и застрашени видове, местообитания, екосистеми и ландшафти са предотвратени, смекчени и/или възстановени.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 10.10.1 Разработена е и се прилага система, включваща мерки по отношение на съществуващата инфраструктура, инфраструктурно развитие и горскостопански дейности, за да се осигури: 1. Контрол на ерозията 2. Защита на редките и застрашени видове, местообитания, екосистеми и ландшафти; 3. Защита на количеството и качеството на водите в рамките на и извън гората обект на сертификация, които може са засегнати от горскостопанските дейности. 4. Защита на водните течения, влажните зони и водните обекти в рамките на и извън гората обект на сертификация; 5. Защита на почвите 6. Осигурено е свободното течение на водите, вкл. естественото дрениране и движението на водните видове.	<u>Документална проверка:</u> Плановете, проектите и програмите за управление на горите с превантивни мерки по отношение на индикатора <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява прилаганите мерки и действия изпълняват изискванията на индикатора - има ли ерозия, има ли механични повреди по дървостоя и т.н. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с мерките и действията свързани с изискванията на индикатора.
Индикатор 10.10.2 Като част от системата по 10.10.1 се спазват следните норми при проектиране, строеж и поддръжка на горски пътища: - Новите пътища се планират предварително върху топографски карти, които показват съществуващите водни течения; - Пътищата са проектирани, така че терена да се подлага на минимални промени; - Там, където е възможно, пътищата се разполагат по естествени тераси, била и хоризонталните склонове; - Строителството на пътища в стръмни и тесни долини, при опасност от	<u>Документална проверка:</u> Плановете, проектите и програмите за управление на горите с превантивни мерки по отношение на индикатора <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява прилаганите мерки и действия изпълняват изискванията на индикатора - има ли ерозия, има ли механични повреди по дървостоя и т.н. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с мерките и действията свързани с изискванията на индикатора.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

свлачища или нестабилни терени, естествени отводнителни канали и водни течения трябва да се намали до възможния минимум; - Пътищата не трябва да се прокарват през чувствителни от екологична гледна точка райони; - Насипите и изкопите трябва да се стабилизират, за да се избегнат ерозионни процеси; - За намаляване на ерозията се предвижда изграждането на дренажни системи и водостоци.	
Индикатор 10.10.3. Като част от системата по 10.10.1. се спазват следните норми за защитата на водните ресурси и ландшафта: - Пресичането на водни течения се планира преди започване на дейностите и се указва на съответните карти; - Пресичането на водни течения се свежда до възможния минимум; - Пресичането на водни течения е перпендикулярно на течението; - Горските и извозните пътища в ниските части на долините са възможно най-отдалечени от водните течения; - Водостоците се проектират по начин, който не пречи на миграцията на рибата, не формират бързи течения или речни легла, неподходящи за рибата; - Дренажните канали да не се заустват в естествени водни течения. Когато това е неизбежно, се инсталират сифони за тиня, които редовно	<u>Документална проверка:</u> Плановете, проектите и програмите за управление на горите с превантивни мерки по отношение на индикатора <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява прилаганите мерки и действия изпълняват изискванията на индикатора - има ли ерозия, има ли нарушаване на водните течения. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с мерките и действията свързани с изискванията на индикатора.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

се почистват; - Нови пътища не се строят в речните корита. Съществуващите в речните корита пътища се затварят и се строят заместващи ги; - По протежение на всички постоянни водни течения и открити ландшафти се формират буферни зони, където не се извършва дърводобив; - Във водоизточниците няма следи от наноси или други повреди.	
Индикатор 10.10.4 Последниците от безпокойството и повредите върху водните ресурси, почвите, редките и застрашени видове, местообитанията, екосистемите и ландшафтните стойности се отстраняват своевременно и горскостопанските дейности се променят, за да се избегне бъдещото нанасяне на вреди.	<u>Документална проверка:</u> Планове, проектите и програмите за управление на горите с компенсиращи мерки и дейности по отстраняване на негативни въздействия върху екологични, ландшафтни стойности и биоразнообразието. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверяват прилаганите мерки и действия - как се възстановяват местообитания, ерозионни процеси и т.н. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с мерките и действията свързани с възстановяване и ограничаване на негативните въздействия.

Критерий 10.11: ГСЕ извършва дейности по добив и изнасяне на дървесни и недървесни продукти от горите, така че екологичните стойности се запазват. Намалени са отпадъците от продукти с търговска стойност. Вредите върху други продукти и услуги се избягват.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 10.11.1 Практиките по добив и изнасяне на дървесните и недървесни продукти се извършват по начин който запазва екологичните стойности идентифицирани съгласно Критерий 6.1	<u>Документална проверка:</u> Горскостопански план Технологични планове Доклад ГВКС Други релевантни документи <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали има нанесени повреди. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с наличните екологични стойности и как се опазват.
Индикатор 10.11.2 Дърводобивните практики оптимизират използването на горските продукти и материалите, които имат търговска стойност, отпадъците от дърводобива и преработката на терен са сведени до минимум.	<u>Документална проверка:</u> Горскостопански план Технологични планове Други релевантни документи <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали има нанесени повреди на оставащи дървета, неизползвани сортименти и др. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с оптималното използване на дървесината и опазването на другите горски ресурси.
Индикатор 10.11.3 При стопанисването на горските насаждения се осигурява не по-малко от 10% дървесния запас в “биотопна дървесина/мъртва дървесина” в лежащо и стоящо състояние от различни степени на дебелина и от различните дървесни видове. Стоящи сухи дървета се отсичат само когато представляват заплаха за хора (в непосредствена близост до туристическа и пътна инфраструктура). Запазват се хралупати стоящи дървета,	<u>Документална проверка:</u> Горскостопански план Технологични планове Други релевантни документи - заповеди, процедури, указания <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали са оставени биотопни дървета

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

дървета с причудливи форми (пиетети), както и раритети.	<i>Интервюта:</i> Дава информация дали персонала е запознат опазването на биотопната дървесина.
Индикатор 10.11.4 Дърводобивните практики минимизират щетите върху екологичните стойности.	<u>Документална проверка:</u> Горскостопански план Технологични планове Други релевантни документи - заповеди, процедури, указания <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява какви дърводобивни практики се прилагат. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат опазването на екологичните стойности при провеждането на дърводобива.
Индикатор 10.11.5 Прилаганите дърводобивни практики предотвратяват нанасянето на щети върху други горски ресурси и услуги.	<u>Документална проверка:</u> Горскостопански план Технологични планове Други релевантни документи - заповеди, процедури, указания <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява какви дърводобивни практики се прилагат. Има ли повреди на други горски ресурси. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат опазването на други продукти при провеждането на дърводобива.
Индикатор 10.11.6 При прилагането та дърводобивните практики се спазват следните норми за намаляване на повредите от сечта и извоза на дървесина: - Машините за дърводобив, транспортиране и извоз не трябва да навлизат във водните течения и определените буферни зони	<u>Документална проверка:</u> Горскостопански план Технологични планове Други релевантни документи - заповеди, процедури, указания

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

около тях, освен на определените и проектирани за целта места за пресичане; - Изграждат се мостове и др. постоянни или временни съоръжения/конструкции, които да минимизират замътняването на водите, когато се налага пресичане на водни течения; - Клоните и връшките не трябва да се изхвърлят във водните течения; - Временни складове за дървесина не се изграждат в/върху постоянни водни течения; - Дърводобивът се прекратява, когато почвата е мека или се разкаля; - Когато е необходимо, се използва настилка от чакъл; - Прилагат се техники и технологии за сеч и извоз, които свеждат до минимум негативното въздействие върху почвата, оставащите на корен дървета и възобновяването. - Остатъците от сечта се оставят неравномерно разпръснати върху площта на насаждението, а във възобновителните участъци се събират на малки купчини, като се опазва наличния подраст.	<u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява какви дърводобивни практики се прилагат. Има ли повреди върху оставащата дървесина. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат опазването на оставащата дървесина.
---	--

Критерий 10.12: ГСЕ депонира отпадъците си по щадящ за околната среда начин.

Индикатори	Верификатори:
Индикатор 10.12.1 ГСЕ прилага система за управление на отпадъците на територията си, включваща: - Процедура за събиране на отпадъците в подходящи за целта места в обектите; - Мерки за недопускане на изхвърляне и нелегално депониране на отпадъци в горския фонд, включително отпадъци от посетителите.	<u>Документална проверка:</u> План за управление на отпадъците Технологични планове Други релевантни документи-процедура, заповеди, указания <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали има отпадъци в гората и в обектите.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

- Забрана за изхвърляне на отпадъци във водни обекти, за заравяне в земята или за директно изгаряне; - Правила за транспортиране, депониране или обезвреждане по екологосъобразен и законосъобразен начин на химическите вещества, горива, масла, съдовете за тях, течните и твърди отпадъци.	<u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с правилата за управление на отпадъците.
Индикатор 10.12.2. При горскостопанските работи ГСЕ прилага: - Правила за разполагане на резервоарите и складовете за горива по начин, по който не се допускат течове във водни обекти или в почвата поради повреди, дефекти или зареждане с гориво; - Мерки за недопускане на течове на масло и гориво от горскостопанската техника и използване на средства за абсорбиране на гориво смазочни материали в случай на разливи; - Правила за ползване на биологично разградиво масло за смазване веригите на верижните триони, както и за ползване на осигурени срещу изливане резервоари и подходящи средства за абсорбиране на масла в местата за зареждане на гориво;	<u>Документална проверка:</u> План за управление на отпадъците Технологични планове Други релевантни документи-процедура, заповеди, указания <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява как са разположени складовете, къде се зарежда с горива в гората и в обектите. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с правилата за работа с горива и смазочни материали.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

ПРИЛОЖЕНИЕ 1: ФОРМУЛЯР ЗА КОМЕНТАРИ

Формуляр за коментари по първа чернова на Националния FSC Стандарт за отговорно управление на горите в България

Публична консултация на : Вариант 1.0 на Национален FSC Стандарт за отговорно управление на горите в България

Краен срок за изпращане на коментари: 31 януари 2015г.

Коментарите се изпращат до: Г-жа Нели Арабаджиева, фасилитатор на работната група за разработване на стандарта,
E-mail: standart@wwfdcp.bg

или по пощата на адрес: WWF Дунавско-Карпатска Програма България, ул. Иван Вазов № 38, ап. 3-4, София 1000

Коментарите са изготвени от :	
Име, Фамилия:	
Организация:	
Телефон:	
Email:	
Дата на изпращане:	
Желая да се запази конфиденциалност за името и контактите ми:	

Благодарим Ви за коментарите! Анонимни коментари няма да бъдат разглеждани. Ще запазим конфиденциалност за вашето име и контакти, ако желаете.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Референтен параграф (напр.: Принцип 1; Индикатор 1.1.1; стр. 3, ред 2)	Коментар Обосновка/мотивация/причина	Предложение/Препоръка Предложената нова формулировка (допълнения, изменения)

Моля, добавете още редове, ако е необходимо.